

INVENTOINTIRAPORTTI

HANKO

Västervik, Viherlahti ja Krogars

Ranta-asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi

16.-17.10.2013

AKDG3599:2

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

PETRO PESONEN

Tiivistelmä

Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut teki Hangossa kolmen vierekkäisen ranta-asemakaava-alueen (Västervik, Viherlahti ja Krogars) arkeologisen inventoinnin syksyllä 2013 Maanmittari Oy Öhmanin tilauksesta. Kaava-alueet sijaitsivat n. 12-13 km Hangon keskustasta itäkoilliseen.

Inventointialueella rekisteröitiin kymmeniä tukikohtaan liittyviä vuosina 1940-1941 rakennettujen kenttälinnoitteiden rakenteita, jotka jaettiin raporttia ja suojelua varten 19 kokonaisuuteen, joista kuusi Västervikin, kuusi Viherlahden ja seitsemän Krogarsin kaava-alueella. Kenttälinnoitteiden ohella havaittiin muutama linnoitteita vanhempi rakennuksen kivijalka. Kohteista edustavimpia ja parhaiten säilyneitä ovat Västervik 1, 3 ja 6, Viherlahti 1 ja 2 sekä Krogars 3, 4 ja 5.

Raportin kaikki kohteet ovat kulttuuriperintökohteita, jotka eivät ole muinaismuistolain mukaan suojeltavia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kohteet on kuitenkin otettava huomioon maankäytön suunnittelussa niiden historiallisen merkityksen takia.

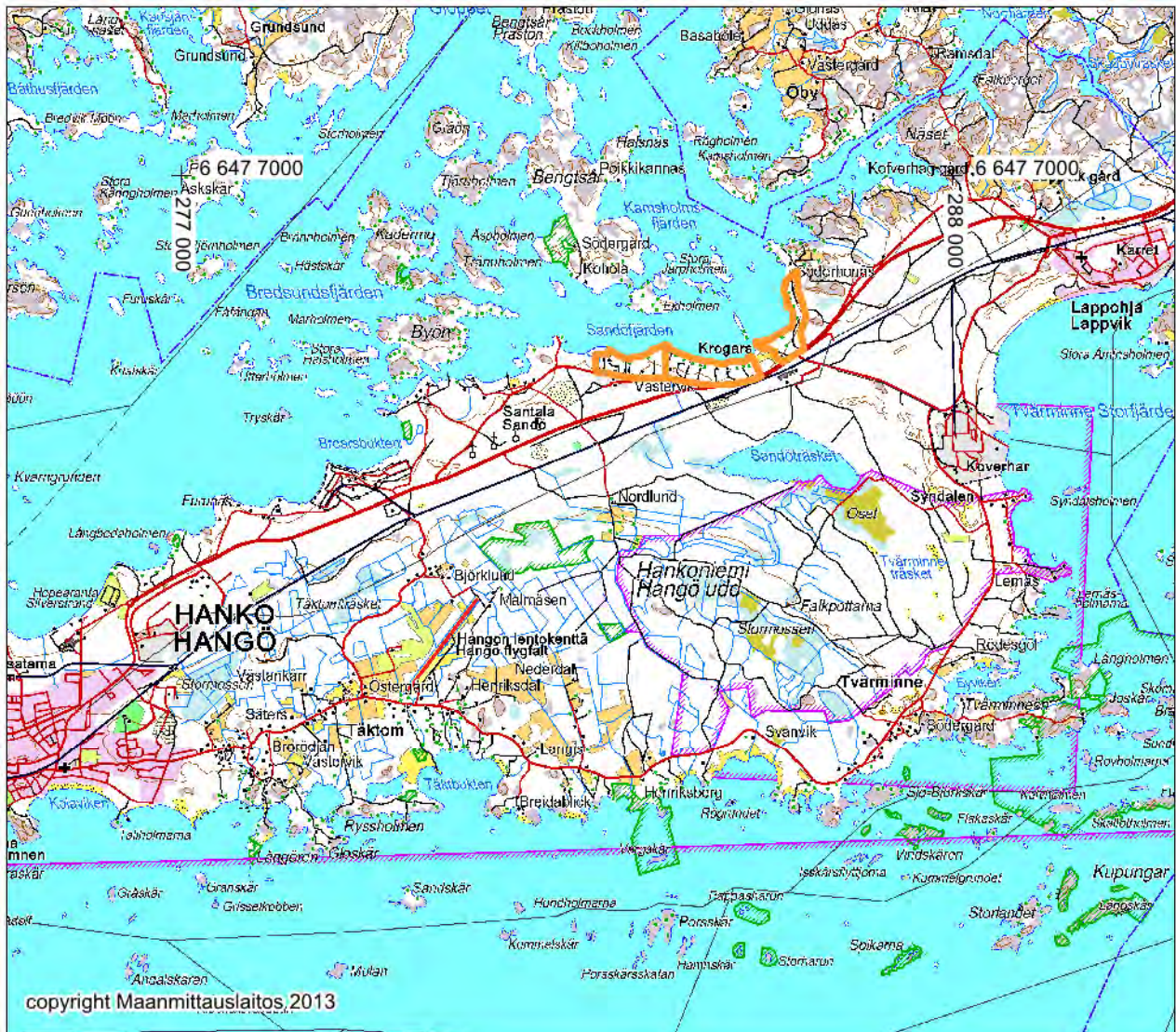
Sisältö

Arkisto- ja rekisteritiedot.....	2
Kartta inventointialueesta.....	3
1. Johdanto.....	4
2. Taustatiedot.....	5
2.1 Kaava-alueet.....	5
2.2 Tutkimushistoria ja lähteet.....	5
3. Inventoinnin kulku ja tulokset.....	9
3.1 Inventointimenetelmät ja raportin rakenne.....	9
3.2 Inventoinnin tulokset.....	9
4. Yhteenveto.....	11
Kirjallisuus ja arkistolähteet.....	12
Valokuvaluettelo.....	13
Kohdeluettelo.....	14
Yleiskartat.....	15
Kohdekuvaukset.....	20

Arkisto- ja rekisteritiedot

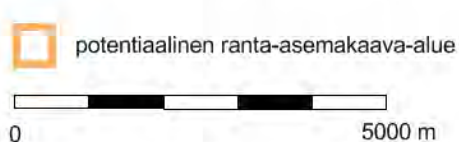
Kohteen laji:	Hanko Västervik, Viherlahti ja Krogars, ranta-asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut
Inventoijat:	FL Petro Pesonen ja FM Johanna Seppä
Kenttätyöaika:	16.-17.10.2013
Peruskartta:	K3441, K3443 (TM35-lehtijako)
Tutkimusten tilaaja:	Maanmittari Oy Öhman
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki
Kopiot:	Maanmittari Oy Öhman, Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo
Löydöt:	-
Digitaalikuvat:	AKDG 3594-3609
Aikaisemmat tutkimukset:	Sirkka-Liisa Seppälä, Hangon kunnan perusinventointi 2005

Kartta inventointialueesta

Hanko ranta-asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi
 Västervik, Viherlahti ja Krogars
 Petro Pesonen 2013

Yleiskartta 1:100 000
 Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
 pohjana osallistumis- ja arviointisuunnitelma (Maanmittari Oy Öhman 9.6.2013)

1. Johdanto

Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut suoritti Maanmittari Oy Öhmanin toimeksiannosta kolmen ranta-asemakaava-alueen arkeologisen inventoinnin Hangossa syksyllä 2013. Inventoidut kaava-alueet sijaitsevat vierekkäin Hankoniemen pohjoisrannalla. Västervikin kaava-alue on laajuudeltaan 33 hehtaaria, Viherlahden kaava-alue on 43 hehtaaria ja Krogarsin kaava-alue puolestaan 23 hehtaaria. Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu –osasto on lausunnossaan MV/294/05.02.00/2013 (29.5.2013) kommentoinut, että kaava-alueilla tulee suorittaa arkeologinen muinaisjäännösinventointi, jossa keskitytään erityisesti asutushistoriallisiin ja sotahistoriallisiin muinaisjäännöksiin.

Inventoinnin valmistelussa käytettiin lähteinä Museoviraston ylläpitämää Muinaisjäännösrekisteriä sekä Hankoniemen puolustusvarustuksista kertovaa kirjallisuutta. Ennen inventointia Muinaisjäännösrekisterissä ei ollut tältä alueelta tiedossa ainoatakaan kohdetta. Lähimmät tunnetut kohteet olivat Santalan ja Koverharin alueilla sijaitsevat vuosina 1940-1941 venäläisten joukkojen rakentamat kenttälinnoitteet. Tällaisia oletettiin löytyvän myös ranta-asemakaava-alueilta.

Inventoinnin kenttätöön suorittivat FL Petro Pesonen ja FM Johanna Seppä ajalla 16.-17.10.2013 ja inventointiin liittyvät jälkityöt on tehty marras-joulukuussa 2013. Kaava-alueella sijaitsevat kohteet dokumentoitiin valokuvaamalla ja muistiinpanoin. Maan pinnalle näkyvien rakenteiden sijainti mitattiin GPS –satelliittipaikantimella (tarkkuus +/- 5 m). Inventoinnin yhteydessä otetut digitaalikuvat on luetteloitu Webmuskettiin numeroilla AKDG 3594-3609.

Inventoinnin tuloksena ranta-asemakaava-alueilta dokumentoitiin useita sotahistoriallisia kohteita. Kohteet on jaettu topografian perusteella 19 kokonaisuuteen ja numeroitu kunkin kaava-alueen sisällä. Kulakin kohteella on lisäksi alakohteita, joiden sisällä on vielä useita rakenteita. Raportissa kaikki kohteet on esitetty kulttuuriperintökohteina, mutta suojeluviranomaisen näkemys ratkaisee kohteiden lopullisen suojelustatuksen.

Helsingissä 30.12.2013

Petro Pesonen, FL

2. Taustatiedot

2.1 Kaava-alueet

Kolme ranta-asemakaava-alueita sijaitsevat vierekkäin Hankoniemen pohjoisrannalla Sandöfjärdenin etelärannalla Santalan ja Söderbonäs in välisellä alueella. Maasto on alueella pääasiassa hiekkakangasta, jossa on siellä täällä pieniä soistumia. Alueen pohjoisosissa, Krogarsin kaava-alueella, maasto muuttuu osin kivikoksi ja aivan kaava-alueen itäreunalla on myös avokallioita. Alueella on kaksi selvempää rantatörmämuodostumaa, toinen nykyisen merenrannan lähellä, tasanne noin 2-3 mmpy korkeudella ja toinen lähempänä Hankoon johtavaa maantietä, jossa tasanne on 10-12 mmpy korkeudella. Ylimmillään kaava-alueen korkeudet ovat Krogarsissa, jossa maasto nousee 15 mmpy korkeudelle, vastaten siten rantatasoa n. 1500 eKr.¹

Läntisin kaava-alueista on Västervik, joka käsittää Santalan kylässä entisen Hankoon johtavan maantien (nykyisin Santalan kartanontie) pohjoispuolisia kiinteistöjä Santalan kartanon ja Krogarsin välissä. Alueen pinta-ala on 33 hehtaaria ja rantaviivan pituus 0,9 kilometriä. Viherlahden kaava-alue käsittää Santalan kylässä entisen Hankoon johtavan maantien pohjoispuolisia kiinteistöjä Västervikin ja Krogarsin välissä. Alueen pinta-ala on 43 hehtaaria ja rantaviivan pituus 1,3 kilometriä. Itäisin inventoiduista kaava-alueista on Krogars, joka käsittää Krogarsin alueen Hankonimentien ja rannan välissä Santalan ja Koverharin kylissä. Alueen pinta-ala on 23 hehtaaria ja rantaviivan pituus 1,2 kilometriä. Kaava-alueet sijaitsevat ajotietä n. 12-13 km Hangon keskustasta itäkoilliseen.

2.2 Tutkimushistoria ja lähteet

Hangon kaupungin arkeologisen perusinventoinnin on tehty Sirkka-Liisa Seppälä (Museovirasto) vuonna 2005. Tämän inventoinnin pääasiallinen tarkoitus oli kuitenkin tarkastaa kaupungin alueelta tunnetut esihistorialliset ja historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset sekä esihistoriallisten löytöjen löytöpaikat. Nyt inventoitavilla kaava-alueilla tällaisia ei ole tunnettu.

Santalan kylä on alueen vanhin kylä ja se on merkitty 1700-luvun lopun Kuninkaan kartastoon.² Inventointialueelle ei samaisessa kartassa ole muita merkintöjä alueen halki kulkevan vanhan Hangon maantien lisäksi. 1800-luvun loppupuoleen mennessä alueelle on ilmaantunut lisää asutusta Santalan lisäksi ja ranta-alueella sijaitsevat mm. Krogarsin ja Nordbergin talot.³

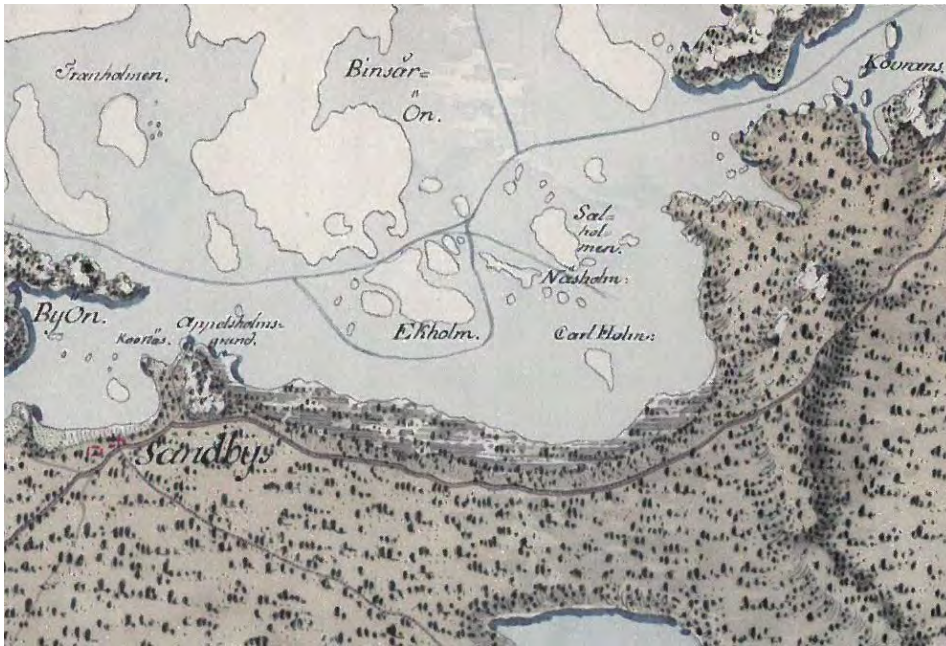
Keskeinen Hankoniemen maankäyttöön vaikuttava tekijä on vuosien 1940-1941 vuokra-aikana alueelle rakennettu Neuvostoliiton merisotilaallinen tukikohta kenttälainnoitteinen, jotka kiertävät koko niemen. Tukikohdan rakentaminen aloitettiin keväällä 1940 vuokra-ajan alettua, Neuvostoliiton joukot vetäytyivät Hangosta joulukuussa 1941 ja tukikohta kartoitettiin suomalaisten toimesta ensimmäisen kerran jo vuonna 1942.⁴ Säilyneitä jäännöksiä on kartoitettu maastossa vuosina 1983-1984.⁵

¹ Miettinen, Arto 2011. Shore Displacement in Western Uusimaa 500 BC – AD 1500. Maritime Landscape in Change: Archaeological, Historical, Palaeoecological and Geological Studies of Western Uusimaa. Iskos 19. Helsinki.

² Kuninkaan tiekartasto Etelä-Suomesta 1776-1805. Toim. Erkki-Sakari Harju. SKS 2012.

³ Senaatin kartasto. Kansallisarkisto, Maanmittaushallitus, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma), Senaatin kartasto, [Tammisaari] (III 21)

⁴ Kansallisarkisto, sotilasasiakirjat, Helsinki (KA). T 22005/1a Venäläisten puolustuslaitteet Hangon Vuokra-alueella.

Ote Kuninkaan kartastosta kaava-alueiden kohdalla. Kuninkaan tiekartasto Etelä-Suomesta 1776-1805. Toim. Erkki-Sakari Harju. SKS 2012.

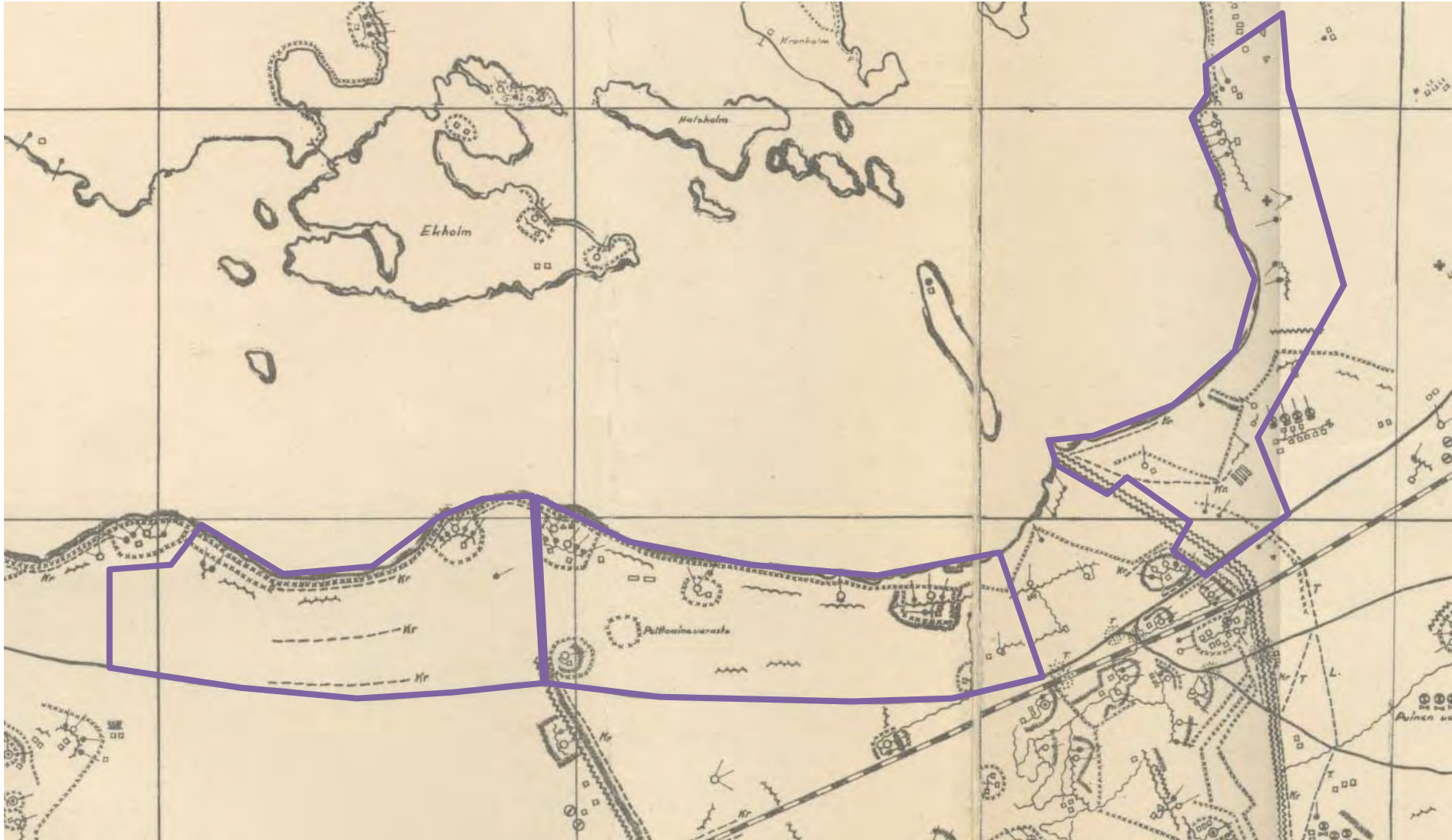

Ote Senaatin kartastosta v. 1872, Kansallisarkisto, Maanmittaushallitus, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma), Senaatin kartasto, [Tammisaari] (III 21)

1940-luvun puolustusvarustuksia ei vielä yleensä lueta kiinteiksi muinaisjäänöksiksi ja niitä on alettu ottaa huomioon arkeologisen kulttuuriperinnön suojelussa vasta aivan viime vuosina. Nyt ne rekisteröidään kulttuuriperintökohteina, joiden suhteen noudatetaan hieman erilaista suojelustrategiaa kuin varsinaisten kiinteiden muinaisjäänösten kanssa. Ne eivät ole toistaiseksi muinaismuistolain tarkoittamia kiinteitä muinaisjäänöksiä, mutta ne on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa niiden histori-

T 22005/2 Hangon rintaman esikunta. Historiikka 1941-1942

⁵ Silvast, Pekka 1985: Hankoniemi 1940-1941. Hankoniemi 22.3.1940- 2.12.1941- Neuvostoliiton merisotilaallinen tukikohta. Hangon museon julkaisusarja 1. Tammisaari. Ks. myös: Nyström, Stig 1984: "Krasnij gangut", kort om och kring hangöudd 1940-1941. Ekenäs.

Ote vuonna 1942 laaditusta sotilaskartasta, jonka päälle on piirretty ranta-asemakaava-alueet. Kansallisarkisto, sotilasasiakirjat, Helsinki (KA). T 22005/1a Venäläisten puolustuslaitteet Hangon Vuokra-alueella, kartat T 22005 1a 8-2 ja T 22005 1a 9.

3. Inventoinnin kulku ja tulokset

3.1 Inventointimenetelmät ja raportin rakenne

Inventoinnin maastotyöt kestivät kaksi päivää, 16.-17.10.2013. Koska alueella ei ollut entuudestaan tunnettuja, tarkastettavia kohteita, voitiin inventoinnissa keskittyä etsimään pelkästään ennestään tuntemattomia kohteita ja koko alue kuljettiin läpi jalkaisin. Inventoinnin apuna käytettiin Maanmittauslaitoksen tuottamista ilmalaserkeilausaineistoista tehtyä digitaalista korkeusmallia, jonka avulla erityisesti isommat ja syvemmät kuopat erottuvat hyvin karttapohjalla. Maastotöissä käytetyt laserkeilauskartat valmisteli Vesa Laulumaa Arkeologisista kenttäpalveluista. Kaikki rakenteet (osittain täyttyneet yhdyshaudat, poterot, ansakuopat) eivät kuitenkaan näy laserkeilauskartoilla, vaan ne täytyy etsiä maastossa.

Maastoinventoinnissa käytettiin apuna ilmalaserkeilausaineistosta tuotettua digitaalista korkeusmallia, jossa etenkin suuremmat kuopat erottuvat hyvin. Kuvassa kohteen Krogars 3 isot tuliasemat sekä niiden pohjoispuolella olevat yhdyshaudat kohteessa Krogars 4. Kohteiden itäpuolella näkyvät taisteluasemat eivät olleet inventointialueella.

Inventointialueelle tultiin autolla majoituksesta käsin (Karjaa ja Hanko) ja maastossa liikuttiin jalkaisin joko yhdessä samaa reittiä tai jakautuen eri reiteille. Löydetyt rakenteet mitattiin käsi-GPS -laitteella, jonka mittaustarkkuus on +/- 5 metriä, rakenteista kirjoitettiin muistiinpanot sekä otettiin valokuvia. Kohteet on jaoteltu kokonaisuuksiin ja rajattu myöhemmin jälkitöiden yhteydessä mittauksen pohjalta. Raportin kohdekuvauksissa kohteet on esitelty lyhyesti ja kiinnitetty erityistä huomiota niiden ehjyyteen ja edustavuuteen. Useimmissa kohteissa on alakohteita, jotka ovat joko yksittäisiä rakenteita tai laajemman aluerajauksen sisällä olevia rakennekomplekseja. Yksittäisten rakenteiden luonnehdinnat on löydettävissä kohdekuvausten yhteydessä olevista mittauspisteluetteloista.

3.2 Inventoinnin tulokset

Inventointialueella rekisteröitiin kymmeniä tukikohtaan liittyviä vuosina 1940-1941 rakennettujen kenttälainnoitteiden rakenteita, jotka jaettiin raporttia ja suojelua varten 19 kokonaisuuteen, joista kuusi Västertervikin, kuusi Viherlahden ja seitsemän Krogarsin kaava-alueella. Kenttälainnoitteiden ohella havaittiin muutama rakennuksen kivijalka, jotka eivät kuulu lainnoitteisiin vaan ovat aiemmin paikalla olleiden talo-

jen jäännöksiä. Viherlahden kaava-alueen rannalla havaittu kivijalka on vuoden 1872 Senaatin kartan perusteella yhdistettävissä paikalla olleeseen Nordbergin tilaan (Viherlahti 5).

Kaava-alueiden puolustusvarustukset on rakennettu pääasiassa torjumaan rannikon suunnasta tulevaa hyökkäystä, mutta alueella on myös joitakin koilliseen ja itään suuntautuvia estekaivantoja ja taistelu-aseimia. Rannikon suunnassa olevat asemat on kaivettu pääpiirteissään kahteen linjaan, joista toinen on aivan meren rantatörmällä ja toinen lähellä vanhaa Hangon maantietä. Varustukset kuuluvat venäläisten toiseen pääpuolustusasemaan, jota rakennettiin Santalan ja Syndalenin välille. Puolustuksen etulinjan linnoitteet kulkivat Dragsvikin lahdesta Lappohjan satamaan.⁷ Alueen linnoituslaitteet ovat kenttälinnoitteita eli ne ovat olleet pääasiassa maavarustuksia ilman betonivahvistuksia.

Yleisesti ottaen rannalla olleet linnoitteet ovat säilyneet huonommin kuin Hangon maantien varrella olevat rakenteet. Tämä johtunee siitä, että ranta on sodan jälkeen varattu lähes kokonaan kesämökkirakentamiseen. Lähemmäs Hangon maantietä on noussut myös omakotiasutusta, jonka alle linnoitteita on myös jäänyt jonkin verran.

Västervikin kaava-alueen kohteista Västervik 1:ssä edustavimpia ovat kaksi ampumapesäkettä rantatörmällä (Västervik 1c). Västervik 3:ssa olevan taisteluhaudan läntinen osa on rannikon puolustuslinjan parhaiten säilynyt osa tällä kaava-alueella. Västervik 6 –kohteessa aivan Hangon maantien varrella on puolestaan yksi parhaiten säilyneistä taisteluhautakokonaisuuksista (Västervik 6a) koko inventointialueella.

Viherlahden kaava-alueella kohteet Viherlahti 1 ja Viherlahti 2 ovat selvästi edustavimmat kohteet. Viherlahti 1 –kohteeseen liittyy pitkä estekaivanto, joka on jo aiemmin liitetty kohteeseen Hanko Santala 1. Tämän itäpuolella on kaksi taisteluhaudan osaa tuliasemineen sekä lukuisia poteroita tai ansakuoppia. Kohteessa Viherlahti 2 on hyvin säilyneitä taisteluhautoja ampuma-asemineen.

Krogarsin kaava-alueella selvästi parhaiten säilyneitä ja mielenkiintoisimpia ovat kohteet Krogars 3, Krogars 4 ja Krogars 5. Viimeksi mainittu on leveä itä-länsi –suuntainen estekaivanto ja Krogars 3:ssa on puolestaan useita haupitsiasemia ja muita ampuma-aseimia sekä mahdollisia korsujen jäänteitä. Tähän kokonaisuuteen liittyy sen pohjoispuolella olevan Krogars 4:n yhdyshauta-korsu –kokonaisuus.

Historiallisen ajan kohteiden suojelustatusehdotuksen suhteen on noudatettu linjaa, jonka mukaan 100 vuotta vanhemmalta vaikuttavat kohteet on määritelty kiinteiksi muinaisjäännöksiksi, sitä nuoremmat on luokiteltu puolestaan mahdollisiksi muinaisjäännöksiksi tai kulttuuriperintökohteiksi. Tällä perusteella raportin kaikki kohteet ovat kulttuuriperintökohteita, jotka eivät ole muinaismuistolain mukaan suojeltavia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kohteet on kuitenkin otettava huomioon maankäytön suunnittelussa niiden historiallisen merkityksen takia. Kaikkien raportin kohteiden suojelustatukseen arvioi kuitenkin lopullisesti kulttuuriperinnöstä vastaava suojeluviranomainen.

⁷ Silvast, Pekka 1985: Hankoniemi 1940 – 1941. Hangon museo: Hanko.

4. Yhteenveto

Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut teki Hangossa kolmen vierekkäisen ranta-asemakaava-alueen arkeologisen inventoinnin syksyllä 2013 Maanmittari Oy Öhmanin tilauksesta. Inventoitavat kaava-alueet Västervik, Viherlahti ja Krogars sijaitsevat Hankoon johtavien Santalan kartanontien ja Hankonimentien sekä meren rannan välisellä alueella. Inventoitujen alueiden pinta-ala oli yhteensä 96 hehtaaria ja inventoidun ranta-alueen pituus oli noin 3 km. Kaava-alueet sijaitsevat n. 12-13 km Hangon keskustasta itäkoilliseen.

Inventointialueelta ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä eikä sille vanhojen karttojen perusteella sijoitu myöskään 1700-luvun tai sitä vanhempaa asutusta. Tiedossa kuitenkin oli että alueella olisi sotahistoriallisia kohteita, jotka liittyvät Hangon vuokra-aikaan vuosina 1940-1941. Tällöin Neuvostoliiton sotajoukot rakensivat Hankoniemen alueelle vahvan puolustusvarustuksen.

Inventoinnin apuna käytettiin kuitenkin Maanmittauslaitoksen tuottamista ilmalaserkeilausaineistoista tehtyä digitaalista korkeusmallia, jonka avulla erityisesti isommat ja syvemvät kuopat erottuvat hyvin karttapohjalla. Koko inventointialue kierrettiin kuitenkin läpi jalkaisin, sillä kaikki rakenteet eivät näy laserkeilauskartoilla.

Inventointialueella rekisteröitiin kymmeniä tukikohtaan liittyviä vuosina 1940-1941 rakennettujen kenttälinnoitteiden rakenteita, jotka jaettiin raporttia ja suojelua varten 19 kokonaisuuteen, joista kuusi Västervikin, kuusi Viherlahden ja seitsemän Krogarsin kaava-alueella. Kenttälinnoitteiden ohella havaittiin muutama rakennuksen kivijalka, jotka eivät kuulu linnoitteisiin vaan ovat aiemmin paikalla olleiden talojen jälkiä. Rannalla olleet linnoitteet ovat säilyneet huonommin kuin Hangon maantien varrella olevat rakenteet. Kohteista edustavimpia ja parhaiten säilyneitä ovat Västervik 1, 3 ja 6, Viherlahti 1 ja 2 sekä Krogars 3, 4 ja 5.

Raportin kaikki kohteet ovat kulttuuriperintökohteita, jotka eivät ole muinaismuistolain mukaan suojeltavia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kohteet on kuitenkin otettava huomioon maankäytön suunnittelussa niiden historiallisen merkityksen takia. Kaikkien raportin kohteiden suojelustatuksen arvioi lopullisesti kulttuuriperinnöstä vastaava suojeluviranomainen.

Kirjallisuus ja arkistolähteet

Kansallisarkisto:

Kansallisarkisto, sotilasasiakirjat, Helsinki (KA). T 22005/1a Venäläisten puolustuslaitteet Hangon Vuokra-alueella. T 22005/2 Hangon rintaman esikunta. Historiikka 1941-1942.

Kansallisarkisto, Maanmittaushallitus, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma), Senaatin kartasto, [Tammisaari] (III 21).

Museoviraston arkeologinen keskusarkisto:

Jussila, Timo 2009: Hanko Santala-Brännmalm-Krogars-Nicklundsberget, varustusten inventointi. Mikroliitti Oy.

Lagerstedt, John 2009: Hanko Koverhar, tuulipuistoalueen sotahistoriallisten kohteiden inventointi. Museovirasto/RHO.

Laulumaa, Vesa 2013: Hanko Santala, kaava-alueen inventointi. Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut.

Laulumaa, Vesa 2013: Hanko Björkskär, kaava-alueen inventointi. Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut.

Seppälä, Sirkka-Liisa 2005: Karjaan arkeologinen inventointi.

Kirjallisuus:

Kuninkaan kartasto Etelä-Suomesta 1776-1805. Toimittanut Erkki-Sakari Harju. SKS 2012.

Miettinen, Arto 2011. Shore Displacement in Western Uusimaa 500 BC – AD 1500. Maritime Landscape in Change: Archaeological, Historical, Palaeoecological and Geological Studies of Western Uusimaa. Iskos 19. Helsinki.

Nyström, Stig 1984. ”krasnij gangut”, kort om och kring hangöudd 1940-1941. Ekenäs.

Silvast, Pekka 1985. Hankoniemi 1940 – 1941. Hangon museo: Hanko.

Valokuvaluettelo

Kaikki kuvat ovat digitaalikuvia ja ne on luetteloitu WebMusketti-järjestelmään. Kuvat omistaa Museovirasto. Kaikissa kuvaaja: Petro Pesonen, 2013. AKDG = Arkeologian kuvakokoelma, digitaalikuvat.

Kuvanro	Kohde	Aihe
AKDG		
3594:1	Västervik 1	Ampumapesäke rantatörmällä, etelästä.
3594:2	Västervik 1	Kuunsirpin muotoinen kaivanto.
3595:1	Västervik 2	Ampuma-asemia ja taisteluhautaa, lounaasta.
3596:1	Västervik 3	Ampumapesäke pitkässä yhdyshauta-/ampuma-asemajärjestelmässä, pesäkkeessä rautaromua, etelästä.
3597:1	Västervik 4	Yhdyshautaa ja ampuma-asemia, lännestä.
3598:1	Västervik 5	Yhdyshautaa ampuma-asemien välillä, kaakosta.
3599:1	Västervik 6	Ampuma-asemia ja taisteluhautaa mäntykankaalla, lounaasta.
3599:2	Västervik 6	Hyvin säilynyt taisteluhautakokonaisuus, koillisesta.
3599:3	Västervik 6	Hyvin säilynyt taisteluhautakokonaisuus, lounaasta.
3600:1	Viiherlahti 1	Mahdollinen korsu, josta lähtee yhdyshauta, kaakosta.
3600:2	Viiherlahti 1	Mahdollinen korsu, jossa vielä katepuita jäljellä maatuneena, kaakosta.
3600:3	Viiherlahti 1	Yhdyshautaa, J. Seppä mittaamassa, kaakosta.
3600:4	Viiherlahti 1	Korsumainen kuoppa, jossa metalliromua, kaakosta.
3600:5	Viiherlahti 1	Tyypillinen potero.
3600:6	Viiherlahti 1	Estekaivanto, kaakosta.
3601:1	Viiherlahti 2	Taisteluhaudan syviä kaivantoja, kaakosta.
3602:1	Viiherlahti 3	Mahdollinen konekivääripesäke, etelästä.
3603:1	Viiherlahti 4	Luiskattu kuoppa, todennäköisesti ajoneuvosuojia, idästä.
3604:1	Viiherlahti 5	Mahdollinen korsu lähellä rantaa, lounaasta.
3604:2	Viiherlahti 5	Betoninen talon sokkeli, koillisesta.
3605:1	Viiherlahti 6	Taisteluhaudan itäinen pää, kaakosta.
3606:1	Krogars 3	Hauptiasema 3, kuva otettu ajoluiskan suunnasta, kaakosta.
3606:2	Krogars 3	Leikkimaja yhdyshaudassa, pohjoisesta.
3607:1	Krogars 4	Yhdyshautaa mäntykankaalla, lounaasta.
3607:2	Krogars 4	Yhdyshaudan päässä oleva korsu, kaakosta.
3608:1	Krogars 5	Estekaivanto, lännestä.
3609:1	Krogars 7	Mahdollinen tykkiasema, pohjalla betonirakenteita, koillisesta.

Kohdeluettelo

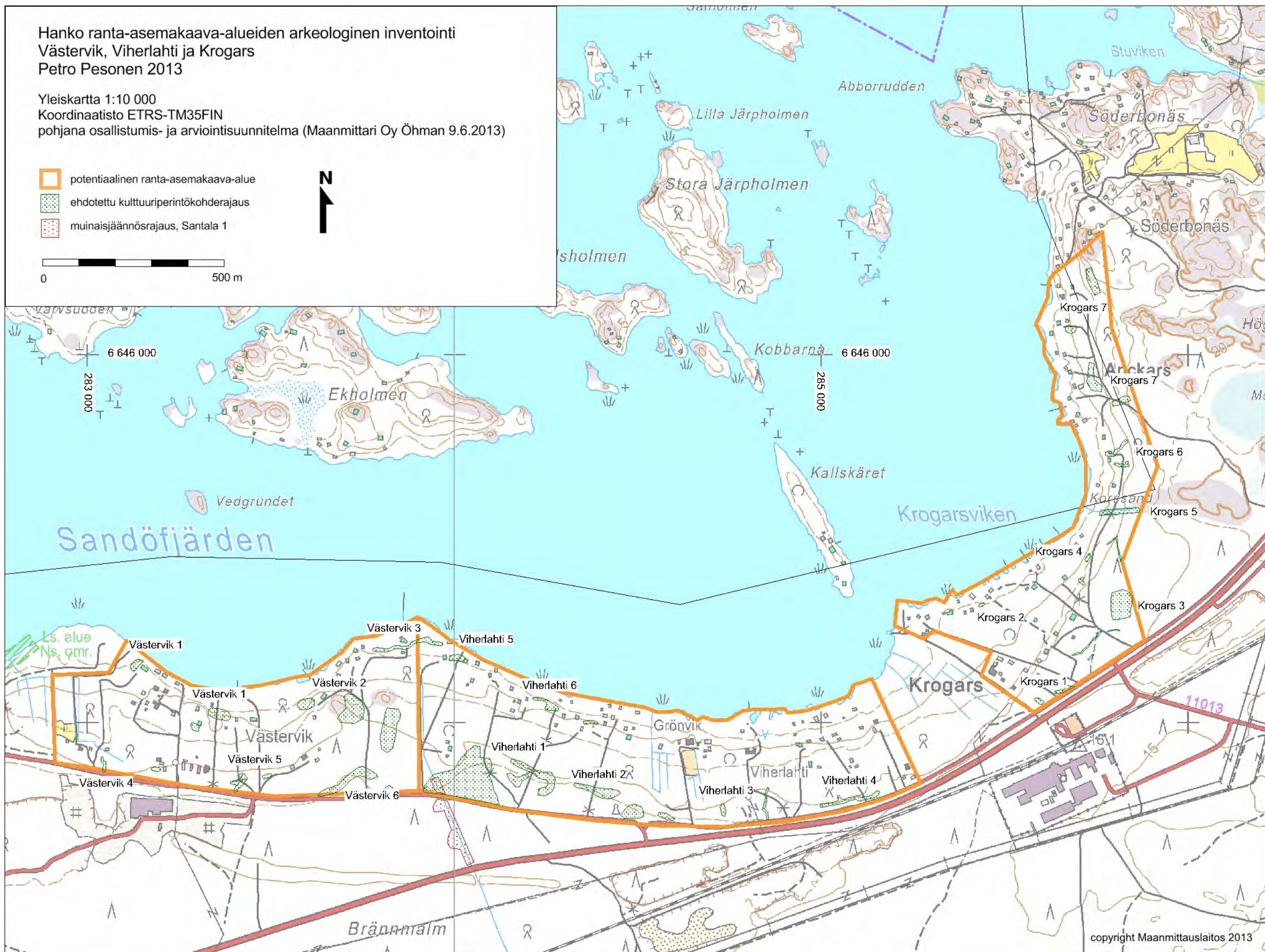
nro	Kunta	Kohde	Laji	Tyyppi	Ajoitus	s
1	Hanko	Västervik 1	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	20
2	Hanko	Västervik 2	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	23
3	Hanko	Västervik 3	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	26
4	Hanko	Västervik 4	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	29
5	Hanko	Västervik 5	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	31
6	Hanko	Västervik 6	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	34
7	Hanko	Viherlahti 1	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	38
8	Hanko	Viherlahti 2	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	44
9	Hanko	Viherlahti 3	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	47
10	Hanko	Viherlahti 4	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	50
11	Hanko	Viherlahti 5	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	53
12	Hanko	Viherlahti 6	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	56
13	Hanko	Krogars 1	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	59
14	Hanko	Krogars 2	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	61
15	Hanko	Krogars 3	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	63
16	Hanko	Krogars 4	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	67
17	Hanko	Krogars 5	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	70
18	Hanko	Krogars 6	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	72
19	Hanko	Krogars 7	kulttuuriperintökohde	puolustusvarustus	historiallinen	74

Hanko ranta-asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi
 Västervik, Viherlahti ja Krogars
 Petro Pesonen 2013

Yleiskartta 1:10 000
 Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
 pohjana osallistumis- ja arviointisuunnitelma (Maanmittari Oy Öhman 9.6.2013)

- potentiaalinen ranta-asemakaava-alue
- ehdotettu kulttuuriperintökohderajaus
- muinaisjäännösrajaus, Santala 1

0 500 m

copyright Maanmittauslaitos 2013

Hanko ranta-asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi
Västervik, Viherlahti ja Krogars
Petro Pesonen 2013

Yleiskartta 1:5000, Västervik
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
pohjana osallistumis- ja arviointisuunnitelma (Maanmittari Oy Öhman 9.6.2013)

- potentiaalinen ranta-asemakaava-alue
- ehdotettu kulttuuriperintökohderajaus
- alakohteen koordinaattipiste
- muinaisjäännösrajaus, Santala 1

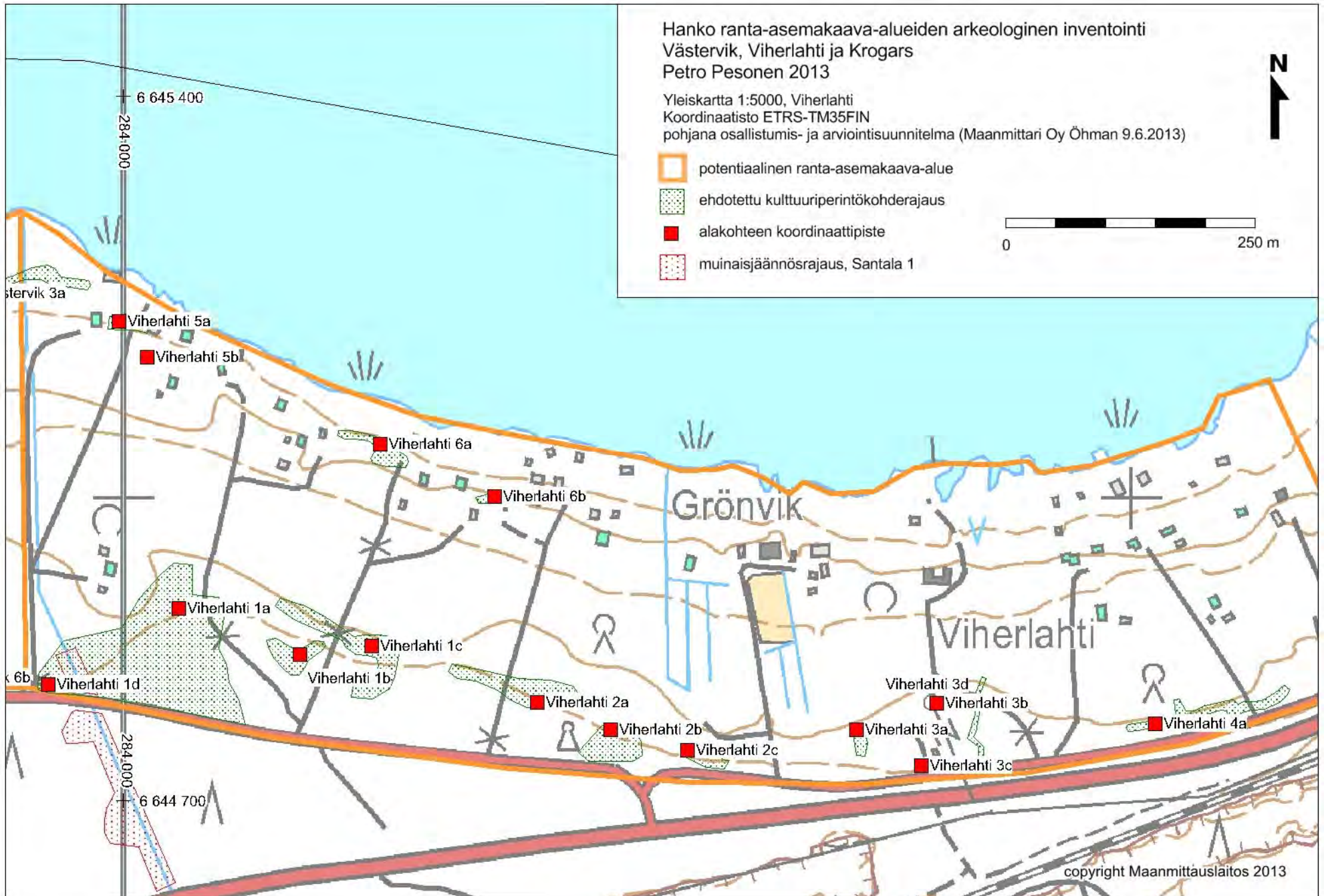
+ 6 645 500
283 900

Hanko ranta-asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi
Västervik, Viherlahti ja Krogars
Petro Pesonen 2013

Yleiskartta 1:5000, Viherlahti
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
pohjana osallistumis- ja arviointisuunnitelma (Maanmittari Oy Öhman 9.6.2013)

- potentiaalinen ranta-asemakaava-alue
- ehdotettu kulttuuriperintökohderajaus
- alakohteen koordinaattipiste
- muinaisjäännösrajaus, Santala 1

copyright Maanmittauslaitos 2013

Hanko ranta-asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi
Västervik, Viherlahti ja Krogars
Petro Pesonen 2013

Yleiskartta 1:5000, Krogars eteläosa
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
pohjana osallistumis- ja arviointisuunnitelma (Maanmittari Oy Öhman 9.6.2013)

- potentiaalinen ranta-asemakaava-alue
- ehdotettu kulttuuriperintökohderajaus
- alakohteen koordinaattipiste
- muinaisjännösradius, Santala 1

0 250 m

Hanko ranta-asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi
Västervik, Viherlahti ja Krogars
Petro Pesonen 2013

Yleiskartta 1:5000, Krogars pohjoisosa
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
pohjana osallistumis- ja arviointisuunnitelma (Maanmittari Oy Öhman 9.6.2013)

- potentiaalinen ranta-asemakaava-alue
- ehdotettu kulttuuriperintökohderajaus
- alakohteen koordinaattipiste
- muinaisjäännösrajaus, Santala 1

0 250 m

1 Hanko Västervik 1

Perustiedot

Muinaisjäännöslaji kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi puolustusvarustuksia
Ajoitus historiallinen (1940-luku)
Rauhoitusluokkaehdotus -

Koordinaatit (ETRS TM35) p= 6645027, i= 283340, z= 2-6 mmpy
Koordinaattien selite GPS-mittaus 2013 (P1085)

Alakohteet

kohde	alakohde	pkoo	ikoo
Västervik 1	a	6645150	283123
Västervik 1	b	6645071	283275
Västervik 1	c	6645027	283340
Västervik 1	d	6644991	283287

Inventointi 2013

Valokuvat

AKDG 3594:1-2

Kohde sijaitsee Västervikin kaava-alueen rannassa. Neljä alakohdetta (a-d), joista kohde c on edustavin. Siinä on kaksi yhdyshaudalla varustettua ampumapesäkettä rantatörmällä.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohde	havainnot
P1076	6645150	283123	a	3 pesäkkeen/poteron kokonaisuus, yhteen rakennettu kellarilari (vieressä mökki)
P1077	6645163	283130	a	potero, halkaisija 1,5 m
P1078	6645166	283140	a	8 x 6 m suorakaiteinen kuoppa, joka täytetty rakennusjätteillä ja risuilla
P1086	6645071	283275	b	4 m halkaisijaltaan oleva kuoppa törmässä, ei puolustusvarustus?
P1085	6645027	283340	c	ampumapesäke, aivan törmällä, n. 2 x 1 m ja siihen johtaa yhdyshauta Valokuva
P1100	6645016	283371	c	ampumapesäke, johon johtaa yhdyshauta
P1087	6644987	283297	d	kuunsirpin muotoinen kaivanto, pituus 7 m, mahdollinen ampuma-asema
P1088	6644991	283287	d	kuunsirpin muotoinen kaivanto, pituus 7 m, mahdollinen ampuma-asema Valokuva

AKDG 3594:1. Västervik 1. Ampumapesäke rantatörmällä, etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3594:2. Västervik 1. Kuunsirpin muotoinen kaivanto. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Västervik 1
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-aseima)

2 Hanko Västervik 2

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-

<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645020, i= 283710, z= 3-10 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1104)

Alakohteet

kohde	alakohde	pkoo	ikoo
Västervik 2	a	6645048	283585
Västervik 2	b	6645020	283710
Västervik 2	c	6644981	283811

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3595:1

Kohde sijaitsee Västervikin kaava-alueen rannassa. Kolme alakohdetta (a-d), jotka ovat pääasiassa taisteluhautoja ampuma-aseineen. Kohteet b-c ovat heinikkosella alueella ja osin vaikeasti erotettavissa. Kohde a on puolestaan kesä mökin lähellä. Kohteet eivät ole erityisen edustavia.

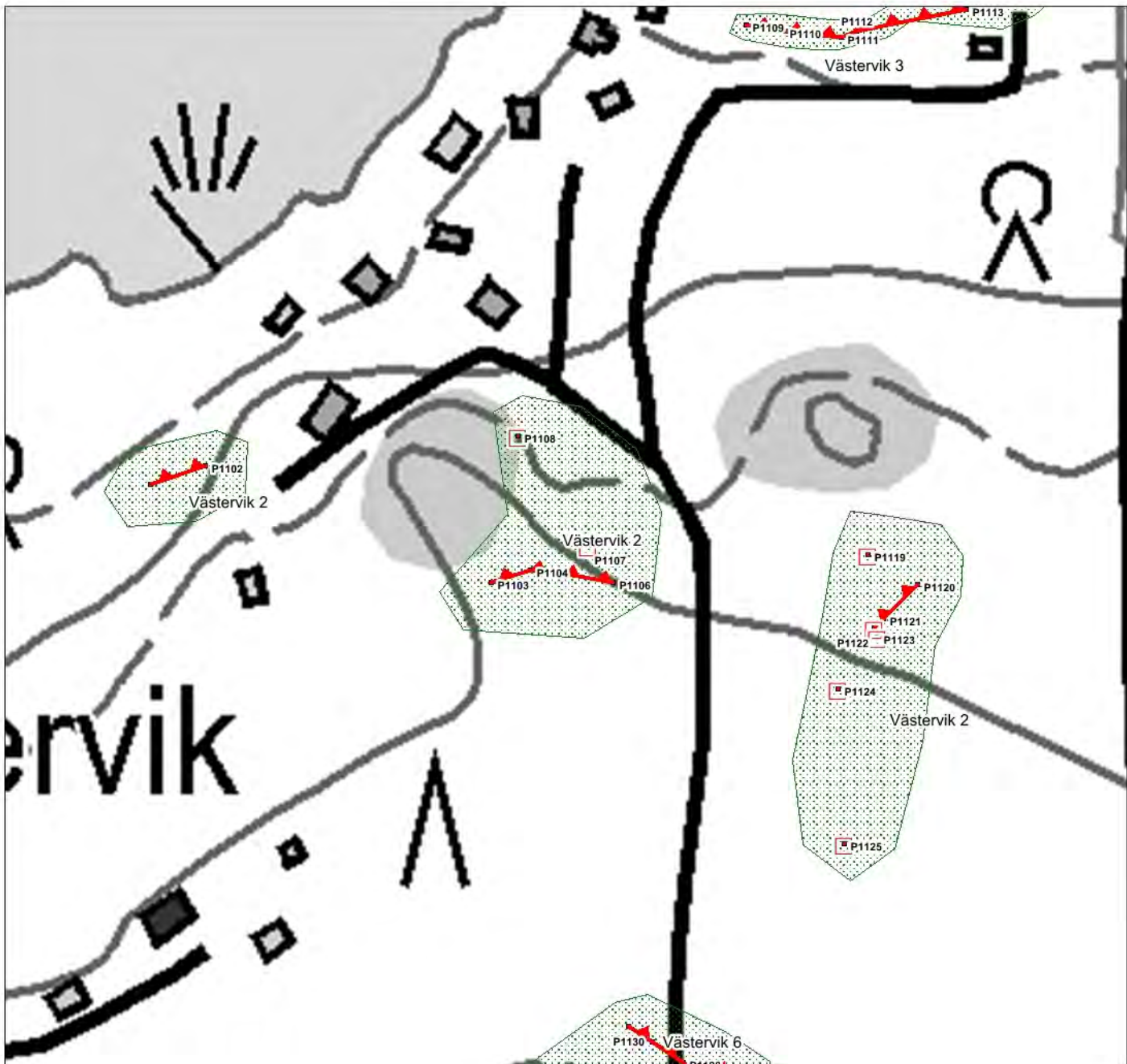
Mittaus	pkoo	ikoo	alakohde	havainnot
P1101	6645048	283585	a	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia, pää
P1102	6645054	283603	a	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia, pää
P1103	6645016	283697	b	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia, pää
P1104	6645020	283710	b	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia
P1105	6645019	283720	b	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia
P1106	6645016	283737	b	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia, pää
P1107	6645028	283729	b	4 x 6 m erillinen potero/ampuma-asema
P1108	6645064	283706	b	kuoppa/potero, 6 x 2 m, hieman epämääräinen
P1119	6645025	283821	c	suorakaiteinen kuoppa, 4 x 2 m, syvyys 60 cm
P1120	6645015	283837	c	ampuma-asema, johon liittyy tst-hauta, 2 x 2 m
P1121	6645004	283826	c	ampuma-asema, johon liittyy tst-hauta, 2 x 2 m
P1122	6645001	283823	c	ampuma-asema, johon liittyy tst-hauta, 4 x 4 m
P1123	6644998	283824	c	matalahko neliönmuotoinen kuoppa, 4 x 4 m, syvyys 40 cm
P1124	6644981	283811	c	ampuma-aseimia ja tst-hautaa, 3 x 5 m Valokuva
P1125	6644930	283813	c	ampuma-asema ja yhdyshauta, 4 x 2,5 m, syvyys 80-100 cm

AKDG 3595:1. Västervik 2. Ampuma-asemia ja taisteluhautaa, lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Västervik 2
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauda, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-ase)

3 Hanko Västervik 3

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645204, i= 283853, z= 2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1113)

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3596:1

Kohde sijaitsee Västervikin kaava-alueen rannassa. Ei varsinaisia alakohteita, vaan alun perin ilmeisesti yhtenäinen taisteluhauta ampuma-aseineen, jonka keskiosa on jäänyt kesämökin pihan alle. Taisteluhaudan läntinen osa (pisteet P1109-P1113) on inventoidun kaava-alueen rantavyöhykkeen puolustuslinjoista parhaiten säilynyt.

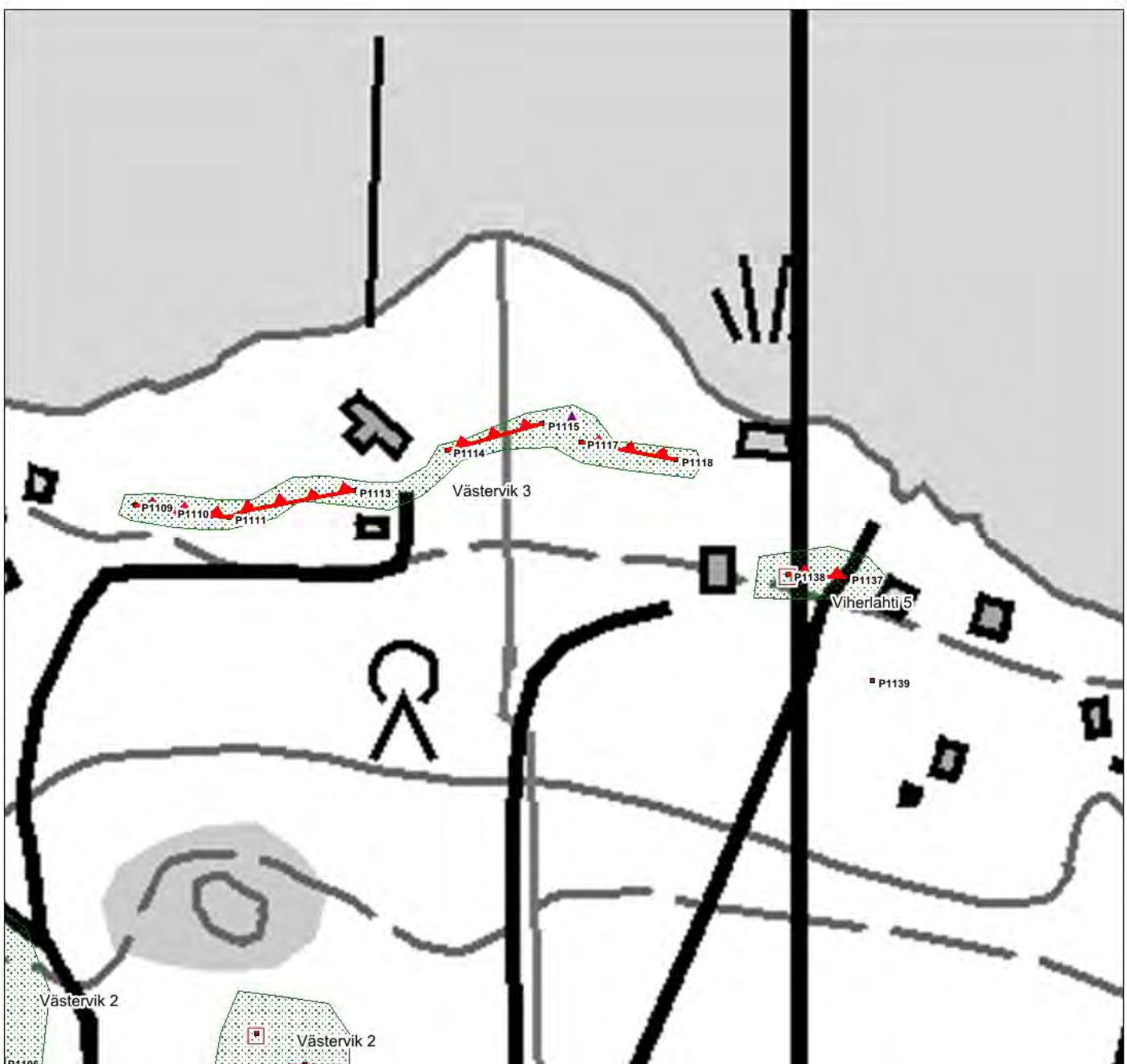
Mittaus	pkoo	ikoo	(alakohte)	havainnot
P1109	6645199	283781	a	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia, yksi asemista
P1110	6645197	283793	a	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia
P1111	6645195	283812	a	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia
P1112	6645197	283817	a	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia Valokuva
P1113	6645204	283853	a	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia, pää
P1114	6645217	283884	a	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia, pää
P1115	6645226	283915	a	taisteluhauta, jossa ampuma-aseimia, pää
P1116	6645229	283925	a	potero, halkaisija 1 m
P1117	6645220	283928	a	mahdollinen taisteluhauta, peittynyt
P1118	6645214	283959	a	mahdollinen taisteluhauta, peittynyt

AKDG 3596:1. Västervik 3. Ampumapesäke pitkässä yhdyshauta-/ampuma-asejärjestelmässä, pesäkkeessä rautaromua, etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Västervik 3
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauda, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-ase)

4 Hanko Västervik 4

Perustiedot

Muinaisjäännöslaji kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi puolustusvarustuksia
Ajoitus historiallinen (1940-luku)
Rauhoitusluokkaehdotus -

Koordinaatit (ETRS TM35) p= 6644872, i= 283191, z= 9-10 mmpy
Koordinaattien selite GPS-mittaus 2013 (P1079)

Alakohteet

kohde	alakohte	pkoo	ikoo
Västervik 4	a	6644872	283191
Västervik 4	b	6644869	283043

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3597:1

Kohde sijaitsee Västervikin kaava-alueella Hangon tien tuntumassa. Kaksi alakohtetta, joista toinen ampumasema ja toinen juoksuhaudan pätkä. Ei erityisen hyvin säilynyt.

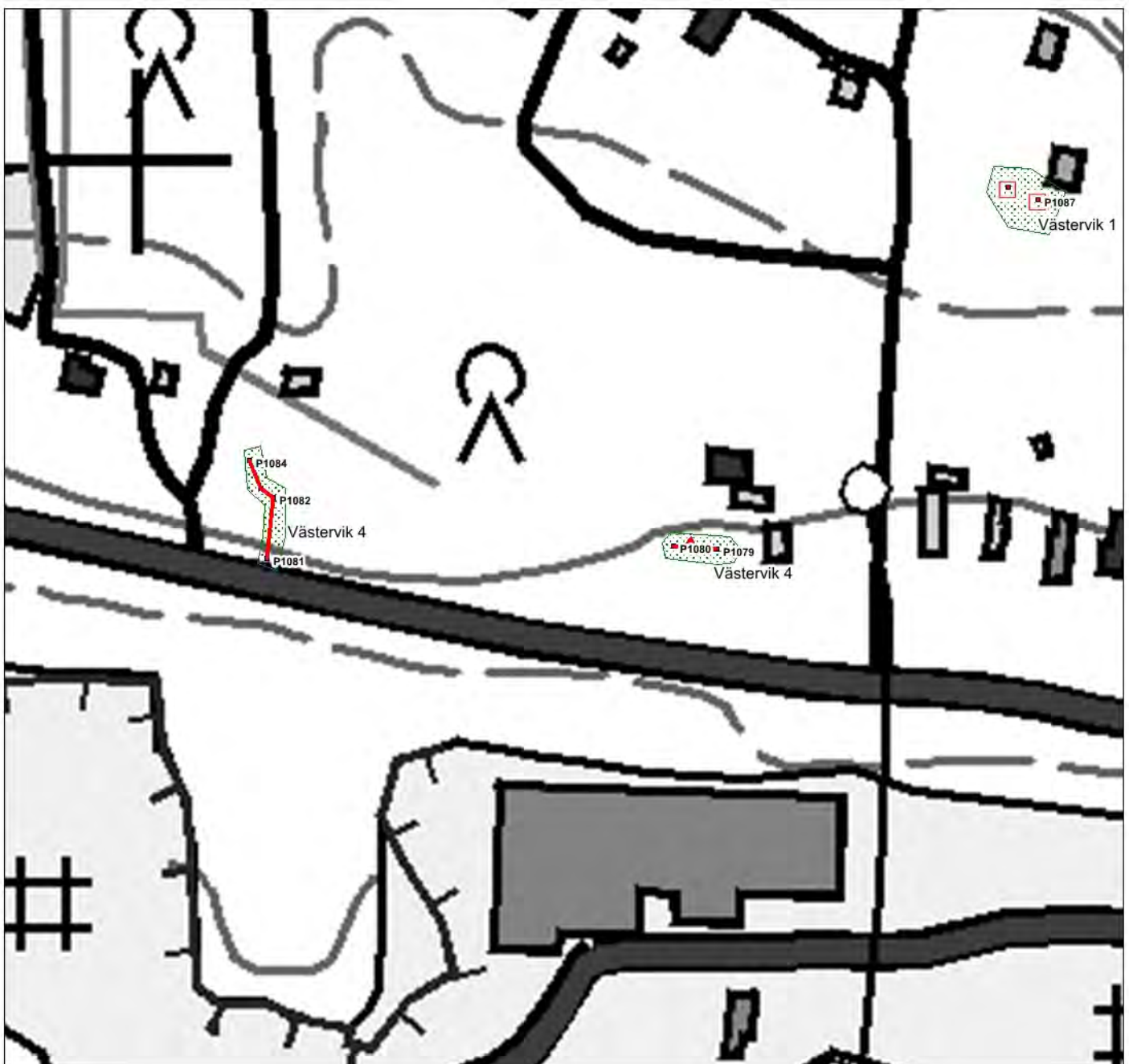
Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1079	6644872	283191	a	ampumasema, yhdistetty taisteluhaudalla, pää
P1080	6644873	283177	a	ampumasema, yhdistetty taisteluhaudalla, pää Valokuva
P1081	6644869	283043	b	juoksuhauta, pää
P1082	6644889	283045	b	juoksuhauta
P1083	6644892	283041	b	juoksuhauta
P1084	6644901	283037	b	juoksuhauta, pää, vieressä pari epäm. kuoppaa n. 2,5 x 2 m

AKDG 3597:1. Västervik 4. Yhdyshautaa ja ampumasemia, lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Västervik 4
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-aseima)

5 Hanko Västervik 5

Perustiedot

Muinaisjäännöslaji kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi puolustusvarustuksia
Ajoitus historiallinen (1940-luku)
Rauhoitusluokkaehdotus -

Koordinaatit (ETRS TM35) p= 6644857, i= 283415, z= 10-12 mmpy
Koordinaattien selite GPS-mittaus 2013 (P1096)

Alakohteet

kohde	alakohte	pkoo	ikoo
Västervik 5	a	6644857	283415
Västervik 5	b	6644855	283490

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3598:1

Kohde sijaitsee Västervikin kaava-alueella Hangon tien tuntumassa. Kaksi alakohdetta (a-b), jotka ovat osittain tuhoutuneita juoksuhautoja sekä muutama ampumapesäke. Kohde ei ole erityisen hyvin säilynyt.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1089	6644837	283391	a	potero, halkaisija 1,5 m
P1090	6644813	283403	a	juoksuhauta, pää, tien varrella
P1091	6644819	283404	a	juoksuhauta
P1092	6644829	283416	a	juoksuhauta, päättyy isoon kuoppaan, joka on ehkä ollut tst-asema tai korsu, mutta myöhemmin otettu hiekaksi
P1093	6644847	283428	a	yhdyshauta Valokuva
P1094	6644849	283421	a	yhdyshauta
P1095	6644854	283423	a	ampumapesäke
P1096	6644857	283415	a	ampumapesäke
P1097	6644852	283480	b	kuoppa/potero, 4 x 2 m
P1098	6644855	283490	b	juoksuhaudan pää
P1099	6644856	283496	b	juoksuhaudan pää

AKDG 3598:1. Västervik 5. Yhdyshautaa ampuma-asemien välillä, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Västervik 5
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
	juoksuhauda, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-aseima)

6 Hanko Västervik 6

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6644813, i= 283666, z= 12-13 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1134)

Alakohteet

kohde	alakohte	pkoo	ikoo
Västervik 6	a	6644813	283666
Västervik 6	b	6644822	283818

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3599:1-3

Kohde sijaitsee Västervikin kaava-alueella Hangon tien tuntumassa. Kaksi alakohdetta (a-b), joista erityisesti pisteiden P1132 ja P1134 välillä oleva puolustusvarustus on yksi parhaiten säilyneistä rakenteista inventoidulla kaava-alueella. Tässä rakenteessa on yhdeksän erillistä ampumapesäkettä, jotka on yhdistetty yhdyshaudoilla ja koko rakenteen ympärillä on korkea kaivannoista syntynyt maavalli. Kohde sijaitsee kauniisti avoimella koivikkoisella kankaalla.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1126	6644856	283774	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa, toinen pää
P1127	6644854	283764	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa, tien vieressä
P1128	6644858	283760	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa, tien vieressä
P1129	6644865	283750	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa Valokuva
P1130	6644870	283742	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa, toinen pää
P1131	6644848	283706	a	epämääräinen kuoppa, halkaisija 4 m, sisällä ruostuneita sinkkiämpäreitä
P1132	6644837	283701	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa, edustava ja hyvin säilynyt kohde, toinen pää Valokuva
P1133	6644816	283675	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa
P1134	6644813	283666	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa, edustava ja hyvin säilynyt kohde, toinen pää Valokuva
P1135	6644806	283640	a	iso kuoppa, 20 x 8 m, hiekkakuoppa?
P1136	6644822	283818	b	potero, 3 x 2 m, vallit ympärillä

AKDG 3599:1. Västervik 6. Ampuma-asemia ja taisteluhautaa mäntykankaalla, lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

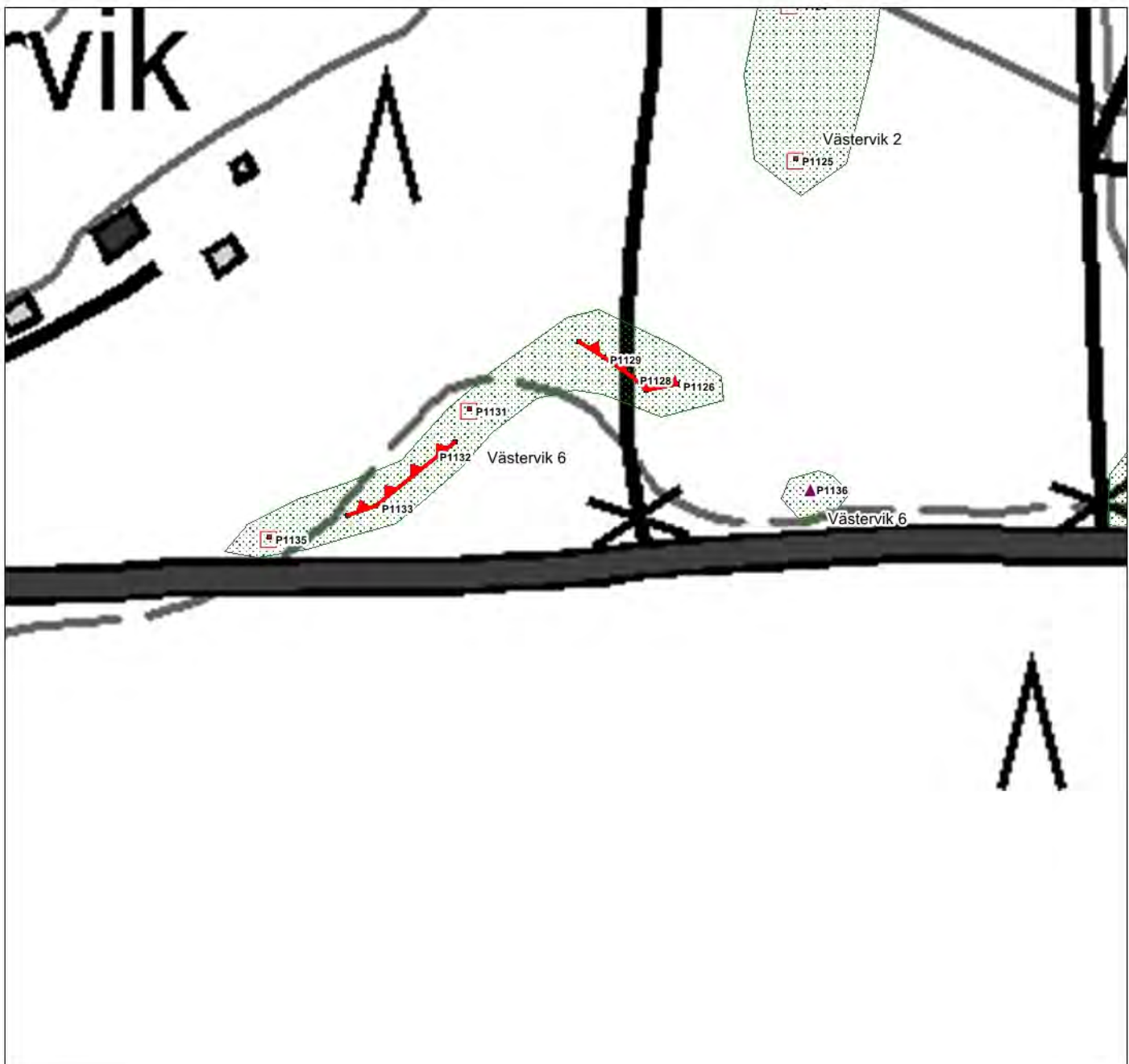
AKDG 3599:2. Västervik 6. Hyvin säilynyt taisteluhautakokonaisuus, koillisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3599:3. Västervik 6. Hyvin säilynyt taisteluhautakokonaisuus, lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Västervik 6
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-aseima)

7 Hanko Viherlahti 1

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6644891, i= 284055, z= 10-13 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1143)

Alakohteet

kohde	alakohte	pkoo	ikoo
Viherlahti 1	a	6644891	284055
Viherlahti 1	b	6644845	284176
Viherlahti 1	c	6644854	284247
Viherlahti 1	d	6644816	283926

Inventointi 2013

Valokuvat

AKDG 3600:1-6

Kohde sijaitsee Viherlahden kaava-alueella Hangon tien tuntumassa. Neljä alakohdetta (a-d), joissa on runsaasti erilaisia rakenteita. Näistä keskeisimmät ovat alueen länsireunalla oleva leveä estekaivanto ja siihen hieman idempänä liittyvät kaksi taisteluhaudan osaa tulasemineen. Taisteluhautojen kaakkoispuolella on vielä kymmeniä pieniä kuoppia, jotka ovat joko erittäin maatuneita poteroita tai mahdollisesti ansakuoppia. Alueella on myös mahdollisia korsukuoppia, joista rakenteessa P1143 on vielä mahdollisia katonjäänteitä jäljellä kuopassa. Asemat ovat kaikkinsa kohteella suhteellisen hyvin säilyneitä ja ne sijaitsevat avoimella mäntykankaalla. Erityisesti alakohde a on hyvin säilynyt ja monipuolinen kohde. Estekaivannon pohjoispää on jo aiemmin rajattu kohteen Hanko Santala 1 (mjrekisteri nro 1000022982) sisälle.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
J406	6644893	284031	a	taisteluhautaa ja korsu, molemmissa päissä korsut ja välillä taisteluhautaa
J407	6644888	284018	a	taisteluhautaa ja korsu, molemmissa päissä korsut ja välillä taisteluhautaa
J408	6644858	284006	a	taisteluhautaa ja korsu, molemmissa päissä korsut ja välillä taisteluhautaa
J409	6644872	284031	a	taisteluhautaa ja korsu, molemmissa päissä korsut ja välillä taisteluhautaa
J416	6644848	283949	Santala 1	estekaivanto, 10 m leveä, kuopan syvyys vallin laelta pohjaan 2 m, rannanpuoleinen pää
P1195	6644802	283962	Santala 1	estekaivanto, 10 m leveä, kuopan syvyys vallin laelta pohjaan 2 m, tienpuoleinen pää

P1140	6644927	284054	a	ampuma-asemia, ja tst-hautaa, toinen pää
P1141	6644918	284047	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa
P1142	6644902	284050	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa
P1143	6644891	284055	a	ampuma-asemia ja tst-hautaa, toisen pään ampuma-asema
P1144	6644857	284041	a	potero, halkaisija 1 m
P1145	6644850	284052	a	potero, halkaisija 1 m
P1146	6644841	284050	a	potero, halkaisija 1 m
P1147	6644842	284059	a	potero, halkaisija 1 m
P1148	6644849	284060	a	potero, halkaisija 1 m
P1149	6644852	284059	a	potero, halkaisija 1 m
P1150	6644860	284054	a	potero, halkaisija 1 m
P1151	6644831	284061	a	potero, halkaisija 1 m
P1152	6644830	284054	a	potero, halkaisija 1 m
P1153	6644829	284047	a	potero, halkaisija 1 m
P1154	6644820	284056	a	potero, halkaisija 1 m
P1155	6644812	284061	a	potero, halkaisija 1 m
P1156	6644811	284050	a	potero, halkaisija 1 m
P1157	6644820	284078	a	potero, halkaisija 1 m
P1158	6644800	284085	a	potero, halkaisija 1 m
P1159	6644789	284101	a	kapea oja, vallit ympärillä
P1160	6644786	284108	a	kapea oja, vallit ympärillä
P1161	6644778	284107	a	kapea oja, vallit ympärillä
P1162	6644803	284098	a	potero, halkaisija 1 m
P1163	6644818	284097	a	potero, halkaisija 1 m
P1164	6644833	284095	a	potero, halkaisija 1 m
P1165	6644850	284084	a	potero, halkaisija 1 m
P1166	6644860	284088	a	potero, halkaisija 1 m
P1167	6644895	284090	a	korsu?, 5 x 5 m, 1 m syvä kuoppa
P1192	6644806	284020	a	potero, halkaisija 1 m
P1193	6644800	284020	a	potero, halkaisija 1 m
P1194	6644816	284013	a	potero, halkaisija 1 m
J410	6644843	284156	b	
J411	6644850	284160	b	
J412	6644858	284149	b	
J413	6644845	284176	b	
J414	6644842	284169	b	
J415	6644833	284170	b	
P1171	6644850	284182	b	korsu?, 5 x 5 m, 1 m syvä kuoppa
P1172	6644855	284193	b	korsu?, 2 x 4 m
P1168	6644894	284159	c	potero, halkaisija 1 m
P1169	6644884	284178	c	potero, halkaisija 1 m
P1170	6644877	284193	c	potero, halkaisija 1 m
P1173	6644858	284228	c	potero, halkaisija 1 m
P1174	6644853	284230	c	potero, halkaisija 1 m
P1175	6644853	284234	c	potero, halkaisija 1 m
P1176	6644856	284240	c	potero, halkaisija 1 m

P1177	6644855	284242	c	potero, halkaisija 1 m
P1178	6644854	284247	c	potero, halkaisija 1 m
P1179	6644857	284253	c	potero, halkaisija 1 m
P1180	6644841	284263	c	potero, halkaisija 1 m
P1181	6644823	284258	c	potero, halkaisija 1 m
P1182	6644822	284255	c	potero, halkaisija 1 m
P1183	6644818	284252	c	potero, halkaisija 1 m
P1184	6644813	284250	c	potero, halkaisija 1 m
P1185	6644810	284246	c	potero, halkaisija 1 m
P1186	6644808	284231	c	potero, halkaisija 1 m
P1196	6644816	283926	d	kuoppa, soikea, 4,5 x 2,5 m

AKDG 3600:1. Viherlahti 1. Mahdollinen korsu, josta lähtee yhdyshauta, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3600:2. Viherlahti 1. Mahdollinen korsu, jossa vielä katepuita jäljellä maattuneena, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3600:3. Viherlahti 1. Yhdyshautaa, J. Seppä mittaamassa, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3600:4. Viherlahti 1. Korsumainen kuoppa, jossa metalliromua, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3600:5. Viherlahti 1. Tyypillinen potero. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3600:6. Viherlahti 1. Estekaivanto, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Viherlahti 1
 Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-aseima)

8 Hanko Viherlahti 2

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6644771, i= 284484, z= 12-13 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1206)

Alakohteet

kohde	alakohte	pkoo	ikoo
Viherlahti 2	a	6644798	284411
Viherlahti 2	b	6644771	284484
Viherlahti 2	c	6644750	284560

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3601:1

Kohde sijaitsee Viherlahden kaava-alueella Hangon tien tuntumassa. Kolme alakohdetta (a-c), joissa on kaksi taisteluhautaa tulasemineen sekä joitakin pieniä kuoppia, mahdollisia poteroita. Taisteluhautakokonaisuudet P1198-P1200 ja P1206-1209 ovat hyvin säilyneitä ja ne sijaitsevat hienossa maastossa, avoimella mäntykankaalla.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1197	6644809	284440	a	potero, halkaisija 1,5 m
P1198	6644798	284411	a	taisteluhauta ja ampuma-aseimia, toinen pää
P1199	6644814	284398	a	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
P1200	6644813	284390	a	taisteluhauta ja ampuma-aseimia, toinen pää
P1201	6644804	284389	a	potero
P1202	6644830	284331	a	potero
P1206	6644771	284484	b	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
P1207	6644758	284494	b	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
P1208	6644760	284500	b	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
P1209	6644749	284501	b	taisteluhauta ja ampuma-aseimia Valokuva
P1225	6644746	284459	b	potero, halkaisija 1 m
P1210	6644750	284560	c	potero, halkaisija 1,5 m
P1211	6644738	284590	c	potero, halkaisija 1 m

AKDG 3601:1. Viherlahti 2. Taisteluhaudan syviä kaivantoja, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Viherlahti 2
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauda, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-asema)

9 Hanko Viherlahti 3

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6644799, i= 284847, z= 10-13 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1220)

Alakohteet

kohde	alakohte	pkoo	ikoo
Viherlahti 3	a	6644771	284728
Viherlahti 3	b	6644797	284807
Viherlahti 3	c	6644735	284792
Viherlahti 3	d	6644799	284847

Inventointi 2013

Valokuvat

AKDG 3602:1

Kohde sijaitsee Viherlahden kaava-alueella Hangon tien tuntumassa. Neljä alakohdetta (a-d), joissa on lähinnä erilaisia kuoppia (tulisasemia/poteroita) sekä yksi pitkäkö polveileva juoksuhauda. Lisäksi on yksi talonpohja, joka ei kuulune puolustusvarustuksiin. Ei erityisen näyttävä tai hyvin säilynyt kohde.

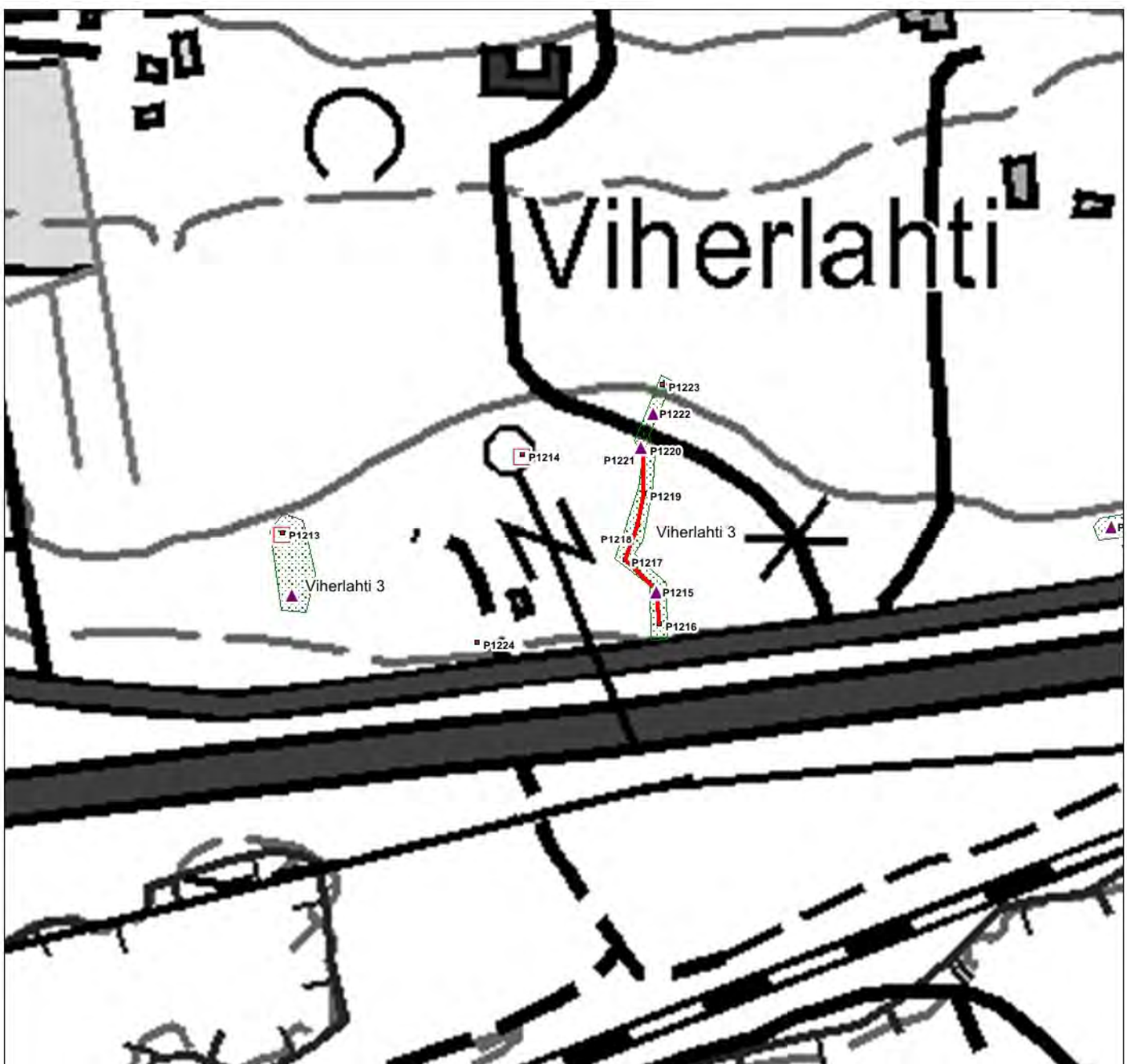
Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1212	6644751	284731	a	potero, 2 x 1 m, vallit ympärillä
P1213	6644771	284728	a	syvä kuoppa, 4 x 4 m, kk-pesäke? Valokuva
P1214	6644797	284807	b	pyöreähkö kuoppa, halkaisija 3 m, ympäristössä isoja vanhoja (hiekkä?)kuoppia, erilaisia betonirakenteita
P1224	6644735	284792	c	talonpohja, 10 x 6 m, kivistä muurattu sokkeli , ympärillä ja sisällä harmaita betonitiiliä
P1215	6644752	284851	d	suppilomainen potero, halkaisija 3 m
P1216	6644741	284852	d	polveileva juoksuhauda
P1217	6644762	284841	d	polveileva juoksuhauda
P1218	6644774	284845	d	polveileva juoksuhauda
P1219	6644784	284847	d	polveileva juoksuhauda
P1220	6644799	284847	d	polveileva juoksuhauda
P1221	6644800	284846	d	potero, halkaisija 2m
P1222	6644811	284850	d	potero ja taisteluhautaa, epäselvä
P1223	6644820	284853	d	syvä kuoppa, epämääräinen, 1 x 2 m

AKDG 3602:1. Viherlahti 3. Mahdollinen konekivääripesäke, etelästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Viherlahti 3
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-asema)

10 Hanko Viherlahti 4

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6644777, i= 285024, z= 10-11 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1238)

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3603:1

Kohde sijaitsee Viherlahden kaava-alueella Hangon tien tuntumassa. Ei varsinaisia alakohteita, vaan yhtenä aluerajauksena rajattu kokonaisuus, jossa on pääasiassa pieniä poteroita tai muita kuoppia, lyhyt taisteluhautaus sekä epämääräistä ojaa. Mielenkiintoisin on todennäköinen ajoneuvosuoja (P1238). Ei erityisen hyvin näyttävä tai säilynyt kohde.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1226	6644795	285112	a	potero, halkaisija 1 m
P1227	6644793	285110	a	potero, halkaisija 1 m
P1228	6644791	285109	a	potero, halkaisija 1 m
P1229	6644790	285100	a	potero, halkaisija 1 m
P1230	6644798	285097	a	ampuma-asemia ja taisteluhautaa, ampuma-asema 2 x 2 m
P1231	6644794	285098	a	ampuma-asemia ja taisteluhautaa, ampuma-asema 3 x 2 m
P1232	6644793	285090	a	ampuma-asemia ja taisteluhautaa, ampuma-asema 2 x 2 m
P1233	6644793	285081	a	ampuma-asemia ja taisteluhautaa
P1234	6644789	285068	a	potero, halkaisija 1 m
P1235	6644785	285064	a	hieman epämääräinen oja
P1236	6644783	285050	a	hieman epämääräinen oja
P1237	6644797	285046	a	potero, 2 x 1 m
P1238	6644777	285024	a	ajoneuvosuoja (sisään ajettava kuoppa), 10 x 3 m, molemmat päät luiskattu Valokuva
P1239	6644774	285001	a	potero, halkaisija 1 m
P1240	6644796	285127	a	potero, halkaisija 1 m
P1241	6644799	285140	a	potero, halkaisija 1 m
P1242	6644810	285151	a	potero, halkaisija 1 m

AKDG 3603:1. Viherlahti 4. Luiskattu kuoppa, todennäköisesti ajoneuvosuoja, idästä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Viherlahti 4
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-asema)

11 Hanko Viherlahti 5

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645176, i= 283996, z= 2 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1138)

Alakohteet

kohde	alakohte	pkoo	ikoo
Viherlahti 5	a	6645176	283996
Viherlahti 5	b	6645141	284024

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3604:1-2

Kohde sijaitsee Viherlahden kaava-alueella rannan tuntumassa, aivan kohteen länsipuolella on Västervik 3. Kaksi alakohtetta (a-b), jossa on iso rannan tuntumassa oleva mahdollinen korsun tai ison tuliaseman pohja ja siihen liittyvää yhdyshautaa sekä erillisenä kohteena betoninen kivijalka, rakennuksen pohja, joka ei liity puolustusvarustuksiin. Kyseessä on Nordbergin talonpaikka, joka näkyy mm. v. 1872 Senaatin kartastossa. Ei erityisen näyttävä tai hyvin säilynyt kohde.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1137	6645175	284015	a	ampuma-asema, johon liittyy yhdyshauta
P1138	6645176	283996	a	korsu?, 7 x 4 m, käynti yhdyshautaan Valokuva
P1139	6645141	284024	b	betoninen "kivijalka"; 12 x 6 m Valokuva

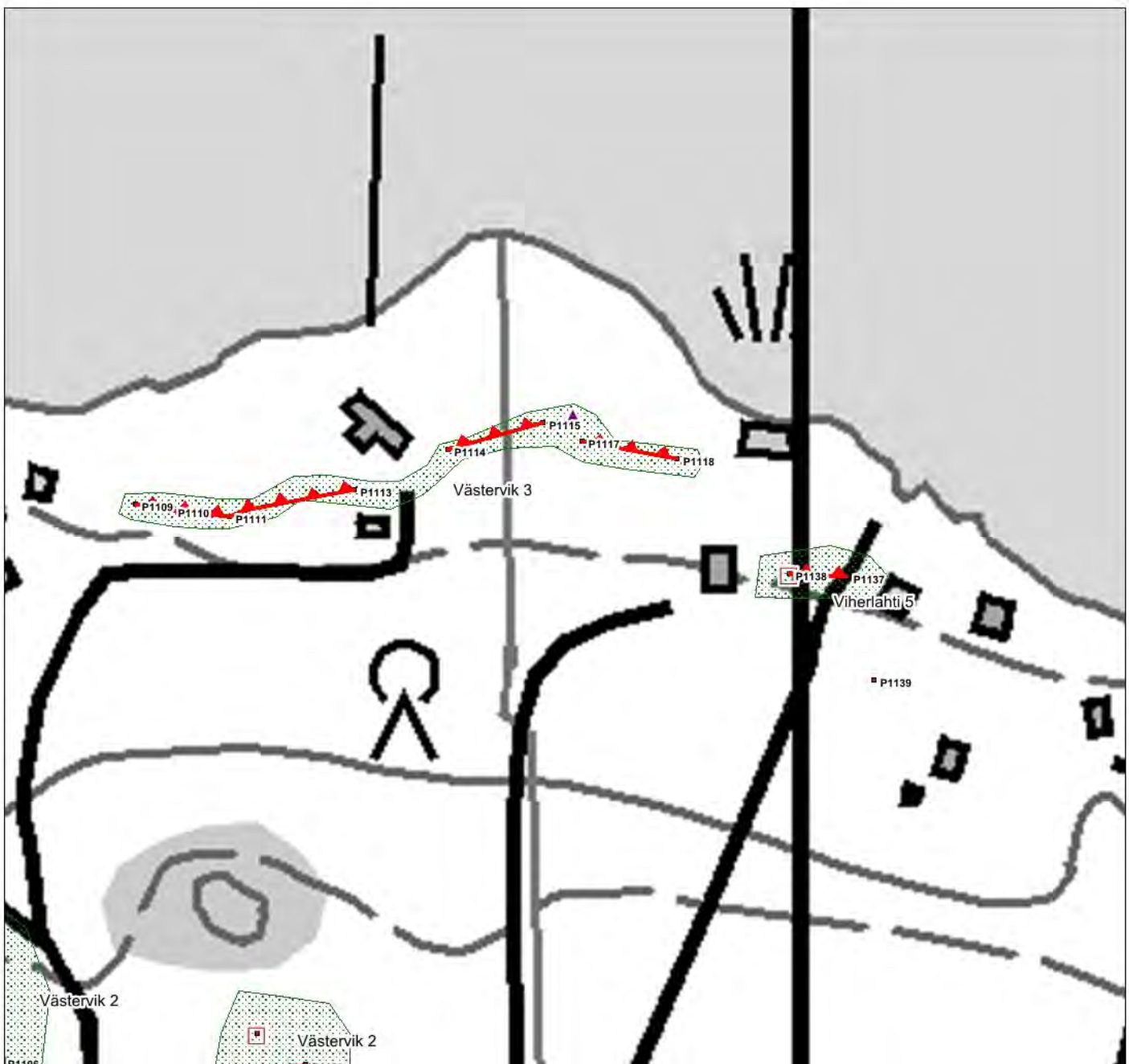
AKDG 3604:1. Viherlahti 5. Mahdollinen korsu lähellä rantaa, lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3604:2. Viherlahti 5. Betoninen talon sokkeli, koillisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Viherlahti 5
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauda, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-asema)

12 Hanko Viherlahti 6

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-

<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645002, i= 284369, z= 3-5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1204)

Alakohteet

kohde	alakohte	pkoo	ikoo
Viherlahti 6	a	6645054	284255
Viherlahti 6	b	6645002	284369

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3605:1

Kohde sijaitsee Viherlahden kaava-alueella rannan tuntumassa. Kaksi alakohtetta (a-b), joissa on rantatörmälle rakennettuja kenttälainnoitteita, taisteluhautaa ampuma-asemineen. Koska kohde on mökkirantojen tuntumassa, ovat haudat hieman kärsineet mm. siitä, että niitä on täytetty risuilla ja muilla puutarhajätteillä.

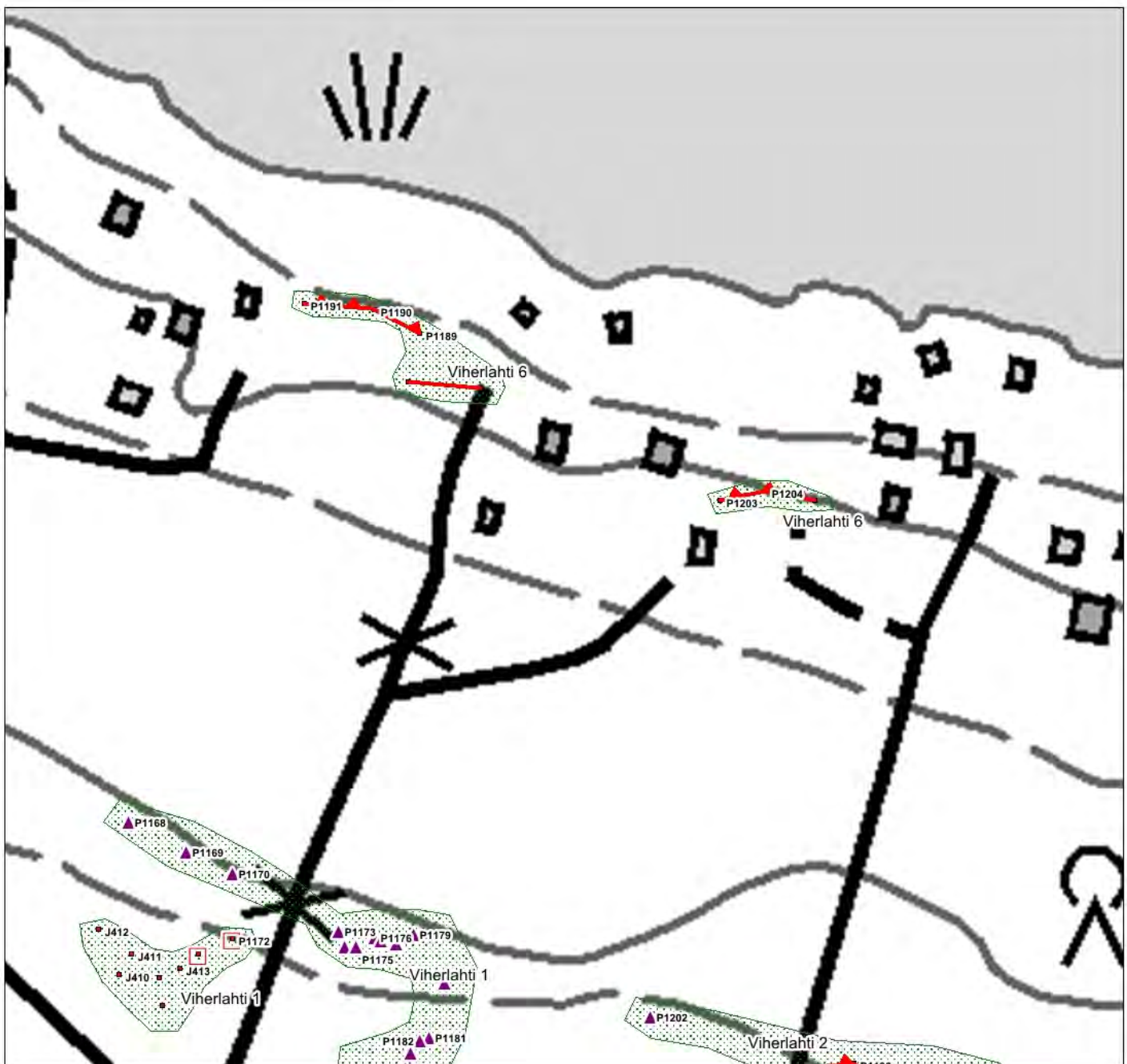
Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1187	6645036	284275	a	epäselvä risuilla täytetty juoksuhauta
P1188	6645038	284251	a	epäselvä risuilla täytetty juoksuhauta
P1189	6645054	284255	a	ampuma-asemia ja taisteluhautaa, toinen pää
P1190	6645062	284240	a	ampuma-asemia ja taisteluhautaa
P1191	6645064	284217	a	ampuma-asemia ja taisteluhautaa, toinen pää
P1203	6644999	284354	b	taisteluhauta ja ampuma-asemia, täytetty risuilla
P1204	6645002	284369	b	taisteluhauta ja ampuma-asemia, täytetty risuilla
P1205	6644999	284385	b	taisteluhauta ja ampuma-asemia, täytetty risuilla Valokuva

AKDG 3605:1. Viherlahti 6. Taisteluhaudan itäinen pää, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Viherlahti 6
 Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-aseima)

13 Hanko Krogars 1

Perustiedot

Muinaisjäännöslaji kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi puolustusvarustuksia
Ajoitus historiallinen (1940-luku)
Rauhoitusluokkaehdotus -

Koordinaatit (ETRS TM35) p= 6645096, i= 285677, z= 13-14 mmpy
Koordinaattien selite GPS-mittaus 2013 (P1243)

Alakohteet

kohde	alakohde	pkoo	ikoo
Krogars 1	a	6645063	285584
Krogars 1	b	6645096	285677

Inventointi 2013

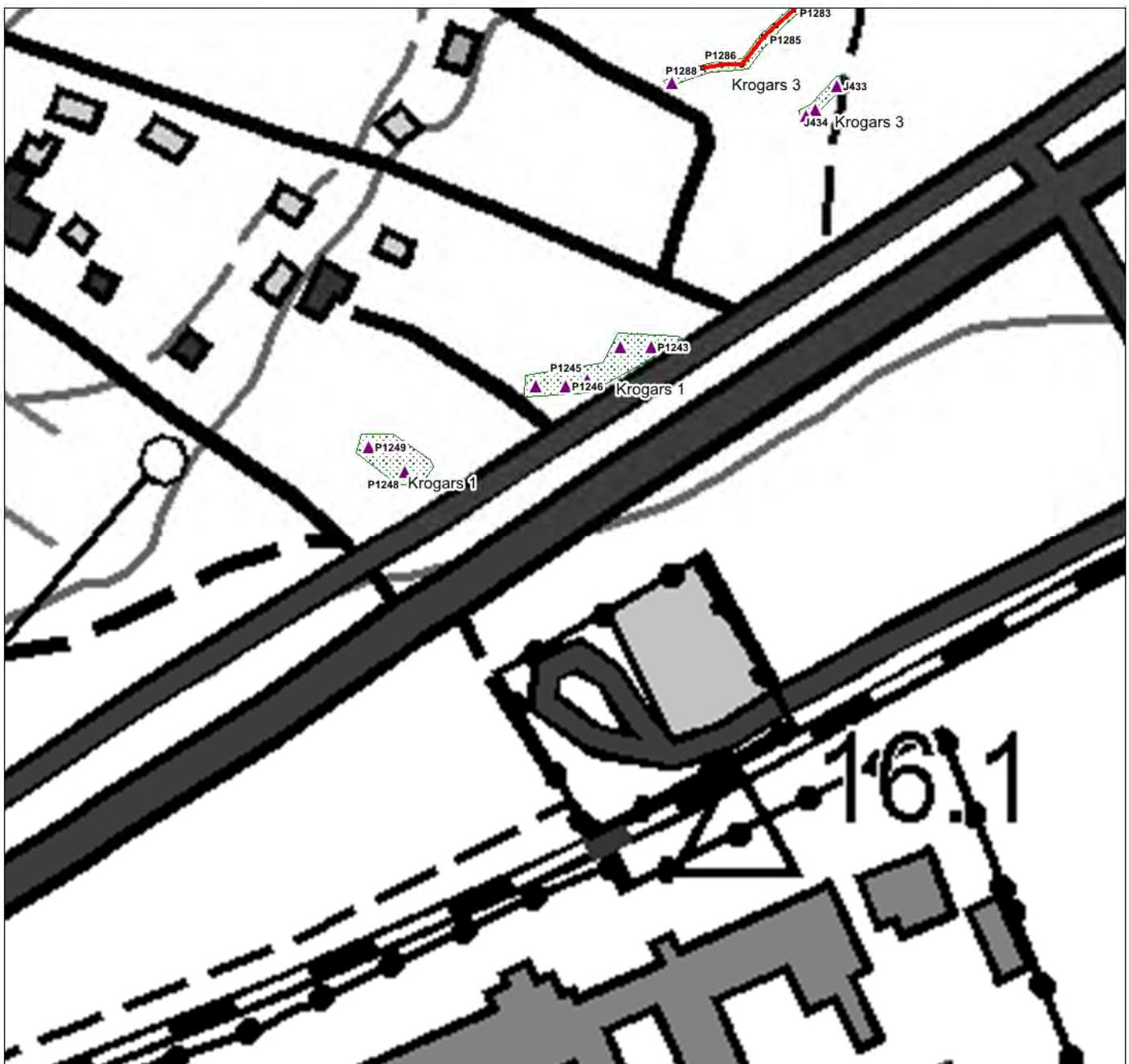
Valokuvat -

Kohde sijaitsee Krogarsin kaava-alueella Hangon tien tuntumassa. Kaksi alakohdetta (a-b), joissa pääasiassa poteroita tai muita pieniä kuoppia. Ei erityisen näyttävä tai hyvin säilynyt kohde.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohde	havainnot
P1248	6645055	285596	a	potero
P1249	6645063	285584	a	iso potero, halkaisija 3 m, hieman länteen juoksuhaudan pää, myllättyä, tuhoutunut alue
P1243	6645096	285677	b	potero
P1244	6645096	285667	b	potero
P1245	6645085	285656	b	potero
P1246	6645083	285649	b	potero
P1247	6645083	285639	b	potero

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Krogars 1
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-asema)

14 Hanko Krogars 2

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645317, i= 285432, z= 2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1250)

Inventointi 2013

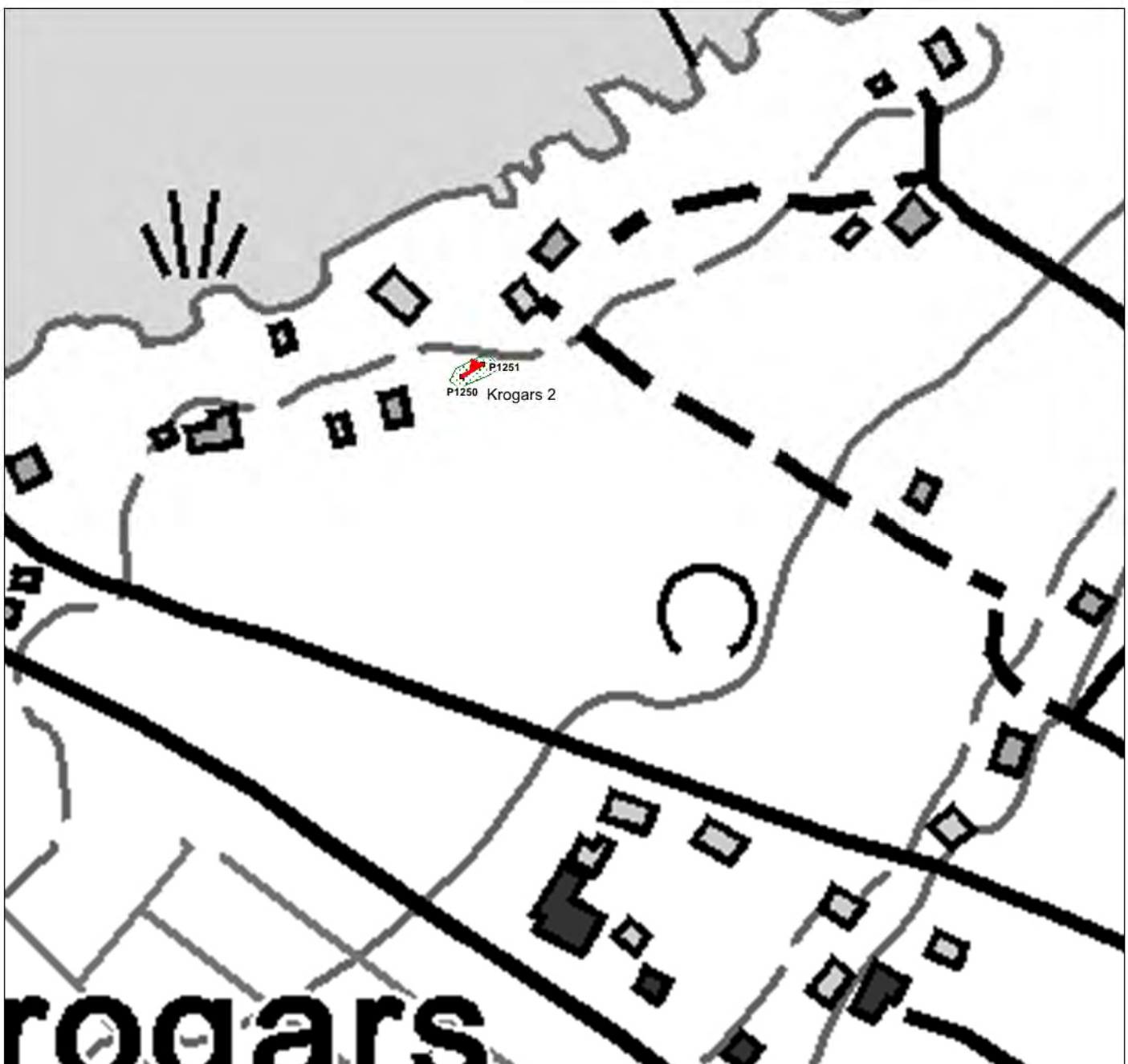
Valokuvat -

Kohde sijaitsee Krogarsin kaava-alueella rannan tuntumassa. Vain yksi rakenne, mahdollinen taisteluhauta, joka on lähes jo kadonnut mökkitonttien välisellä alueella. Ei kovin näyttävä tai hyvin säilynyt kohde.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1250	6645317	285432	a	mahdollinen taisteluhauta, maatonut
P1251	6645321	285439	a	mahdollinen taisteluhauta, maatonut

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Krogars 2
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-aseima)

15 Hanko Krogars 3

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-

<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645316, i= 285797, z= 12-14 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1268)

Alakohteet

kohde	alakohde	pkoo	ikoo
Krogars 3	a	6645174	285731
Krogars 3	b	6645222	285737
Krogars 3	c	6645252	285797
Krogars 3	d	6645287	285868
Krogars 3	e	6645266	285838
Krogars 3	f	6645316	285797

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3606:1-2

Kohde sijaitsee Krogarsin kaava-alueella Hangon tien tuntumassa. Kuusi alakohdetta (a-f), joista keskeisin on laaja haupitsien tuliasema (alakohde f). Muut alakohteet ovat poteroita ja juoksuhautaa, jota on täytetty risuilla ja jota on kaiveltu. Etenkin alakohde f on kuitenkin näyttävä kokonaisuus ja se sijaitsee avoimella mäntykankaalla helposti näkyvillä.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohde	havainnot
J433	6645182	285738	a	potero
J434	6645174	285731	a	potero
J435	6645172	285728	a	potero
P1276	6645245	285759	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpäähän on rakennettu lasten leikkimaja
P1277	6645242	285750	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpäähän on rakennettu lasten leikkimaja
P1278	6645235	285753	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpäähän on rakennettu lasten leikkimaja
P1279	6645231	285746	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpäähän on rakennettu lasten leikkimaja
P1280	6645228	285741	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpäähän on rakennettu lasten leikkimaja
P1281	6645222	285737	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpäähän on rakennettu lasten leikkimaja

P1282	6645212	285730	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpään on rakennettu lasten leikkimaja
P1283	6645206	285724	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpään on rakennettu lasten leikkimaja
P1284	6645201	285718	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpään on rakennettu lasten leikkimaja
P1285	6645197	285714	b	juoksuhauta, pohjoispää on täytetty risuilla ja eteläpään on rakennettu lasten leikkimaja Valokuva
P1286	6645188	285707	b	juoksuhauta jatkuu hyvin maatuneena
P1287	6645188	285700	b	juoksuhauta jatkuu hyvin maatuneena
P1288	6645187	285694	b	juoksuhauta jatkuu hyvin maatuneena
P1289	6645183	285684	b	potero (?)
J424	6645250	285810	c	potero
J425	6645252	285804	c	potero
J426	6645252	285800	c	potero
J427	6645252	285797	c	potero
J428	6645250	285792	c	potero
J429	6645249	285788	c	potero
J430	6645248	285785	c	potero
J431	6645250	285785	c	potero
J432	6645247	285781	c	potero
J422	6645287	285868	d	
J423	6645266	285838	e	
P1265	6645355	285827	f	haupitsiasema 1, kokonaisuus 15 x 10 m
P1266	6645350	285820	f	haupitsiasema 1, kokonaisuus 15 x 10 m
P1267	6645341	285798	f	haupitsiasema 2, halkaisija 15 m
P1268	6645316	285797	f	haupitsiasema 3, halkaisija 15 m Valokuva
P1269	6645286	285799	f	haupitsiasema 4, halkaisija 18 m
P1270	6645291	285830	f	ampumahauta, 3,5 x 2 m
P1271	6645293	285837	f	2-osainen ampumahauta, 7 x 3 m
P1272	6645306	285832	f	suuri kuoppa, josta johtaa luiska ulos, syvyys 2,5-3 m, halkaisija 12 m
P1273	6645314	285823	f	moniosainen tuliasema, halkaisija 20 m, yksi ampuma-aseista
P1274	6645323	285826	f	moniosainen tuliasema, halkaisija 20 m, mittaus keskeltä
P1275	6645337	285840	f	haupitsiasema 5, halkaisija 15 m

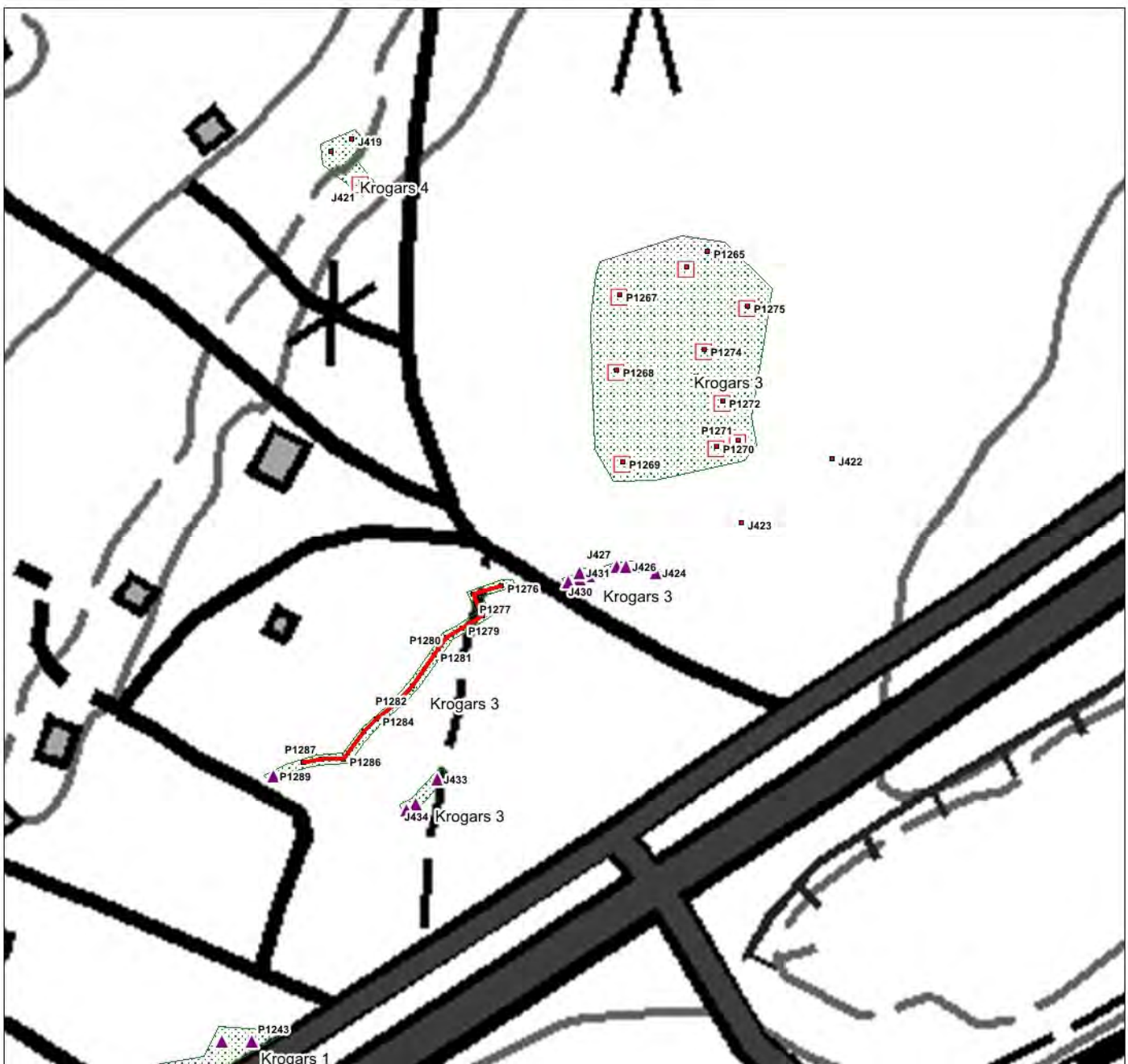
AKDG 3606:1. Krogars 3. Haupitsiasema 3, kuva otettu ajoluiskan suunnasta, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3606:2. Krogars 3. Leikkimaja yhdyshaudassa, pohjoisesta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Krogars 3
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-aseima)

16 Hanko Krogars 4

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645439, i= 285815, z= 7-11 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1264)

Alakohteet

kohde	alakohde	pkoo	ikoo
Krogars 4	a	6645378	285713
Krogars 4	b	6645456	285728
Krogars 4	c	6645439	285815

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3607:1-2

Kohde sijaitsee Krogarsin kaava-alueella Korssandille johtavan tien tuntumassa. Kolme alakohdetta (a-c), jossa on erilaisia kuoppia, mutta merkittävien kohteista on alakohde c, jossa on kaksi pitkää hyvin säilynyttä yhdyshautaa ampumapesäkkeineen ja joista toinen johtaa takamaastoon, mahdolliseen korsuun. Erityisesti alakohde c on ehjä kokonaisuus.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohde	havainnot
J419	6645392	285710	a	
J420	6645388	285703	a	
J421	6645378	285713	a	kuoppa, halkaisija 8 m
J417	6645456	285728	b	
J418	6645443	285722	b	
P1254	6645505	285805	c	taisteluhauta, jossa ampumapesäkkeitä, hyvin säilynyt
P1255	6645495	285793	c	taisteluhauta, jossa ampumapesäkkeitä, hyvin säilynyt
P1256	6645493	285792	c	taisteluhauta, jossa ampumapesäkkeitä, hyvin säilynyt
P1257	6645490	285786	c	taisteluhauta, jossa ampumapesäkkeitä, hyvin säilynyt
P1258	6645484	285778	c	taisteluhauta, jossa ampumapesäkkeitä, hyvin säilynyt Valokuva
P1259	6645496	285805	c	edellisestä taisteluhaudasta takamaastoon lähtevä yhdyshauta, joka päättyy korsuun (1264)
P1260	6645476	285806	c	edellisestä taisteluhaudasta takamaastoon lähtevä yhdyshauta, joka päättyy korsuun (1264)
P1261	6645468	285809	c	edellisestä taisteluhaudasta takamaastoon lähtevä yhdyshauta, joka päättyy korsuun (1264)
P1262	6645457	285810	c	edellisestä taisteluhaudasta takamaastoon lähtevä yhdyshauta, joka päättyy korsuun (1264)

P1263	6645445	285815	c	edellisestä taisteluhaudasta takamaastoon lähtevä yhdyshauta, joka päättyy korsuun (1264)
P1264	6645439	285815	c	korsu, 6 x 4 m, ehjä kokonaisuus Valokuva

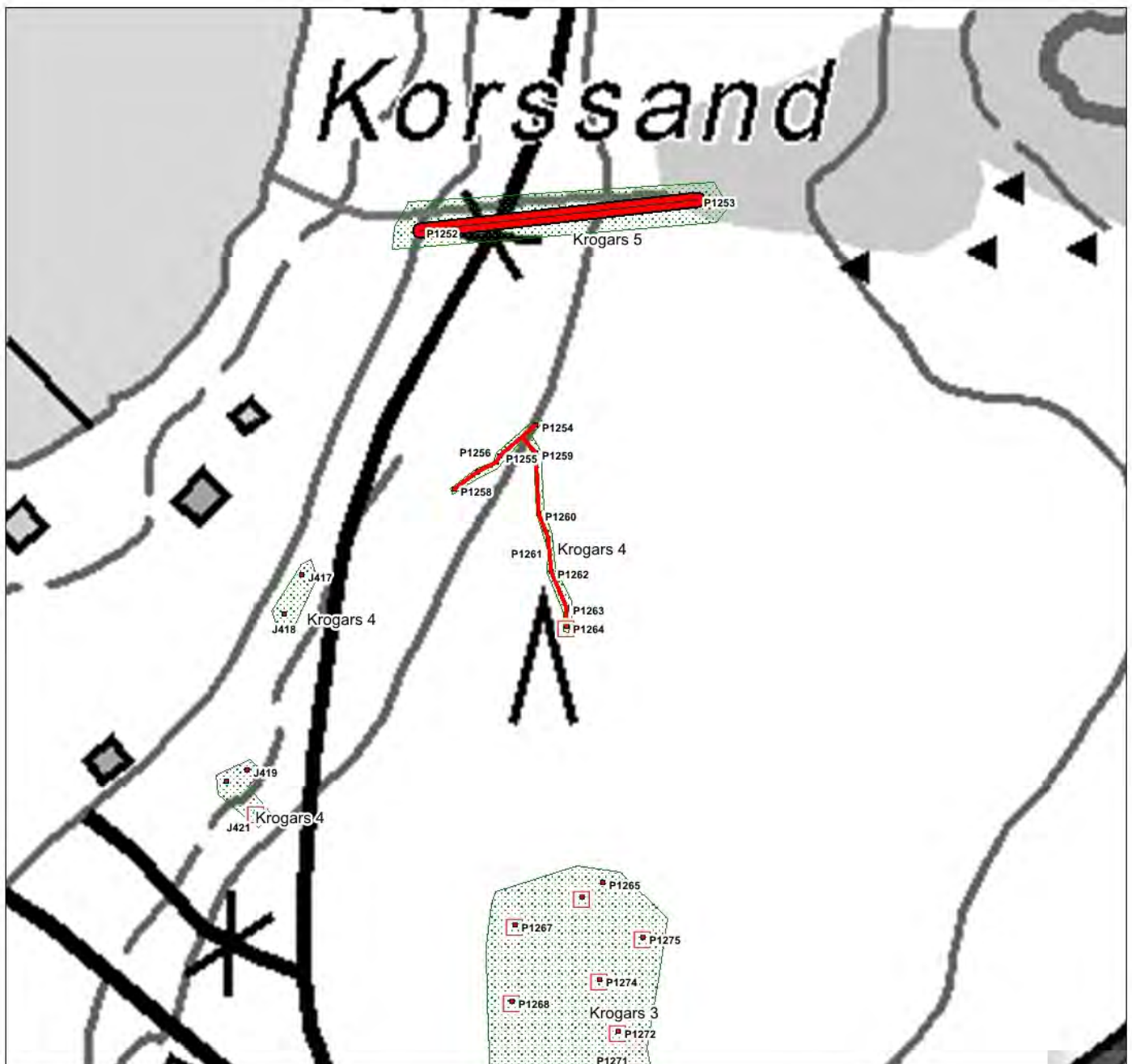
AKDG 3607:1. Krogars 4. Yhdyshautaa mäntykankaalla, lounaasta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

AKDG 3607:2. Krogars 4. Yhdyshaudan päässä oleva korsu, kaakosta. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Krogars 4
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-asema)

17 Hanko Krogars 5

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645569, i= 285767, z= 5-13 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1252)

Inventointi 2013

Valokuvat AKDG 3608:1

Kohde sijaitsee Krogarsin kaava-alueella Korssandiin johtavan tien tuntumassa. Ei alakohteita, ainoastaan pitkä estekaivanto, joka itäosassaan päättyy kallioalueeseen. Hyvin säilynyt ja maastossa selvästi erottuva kohde. Hauta on pohjalta noin 3 metriä leveä kaivanto ja kaivannosta kaivettu maa on kasattu sen eteläpuolelle pari metriä korkeaksi valliksi.

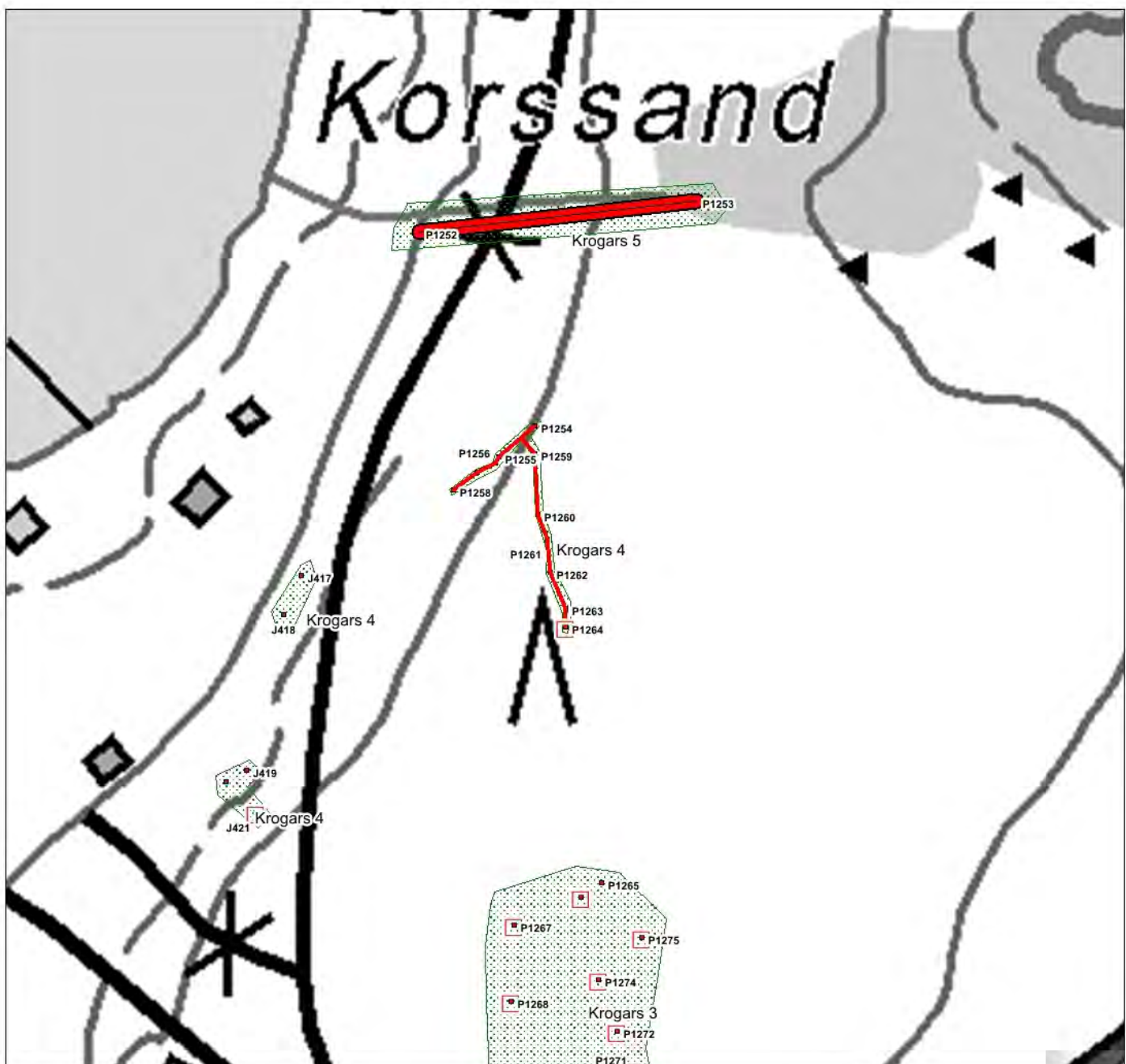
Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1252	6645569	285767	a	estekaivanto, noin 3 m leveä hauta, jonka eteläpuolelle on kasattu korkea valli, toinen pää Valokuva
P1253	6645579	285858	a	estekaivanto, noin 3 m leveä hauta, jonka eteläpuolelle on kasattu korkea valli, toinen pää

AKDG 3608:1. Krogars 5. Estekaivanto, lännestä. Kuvaaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Krogars 5
 Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-asema)

18 Hanko Krogars 6

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645751, i= 285818, z= 5-10 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (P1296)

Alakohteet

kohde	alakohde	pkoo	ikoo
Krogars 6	a	6645703	285801
Krogars 6	b	6645751	285818

Inventointi 2013

Valokuvat

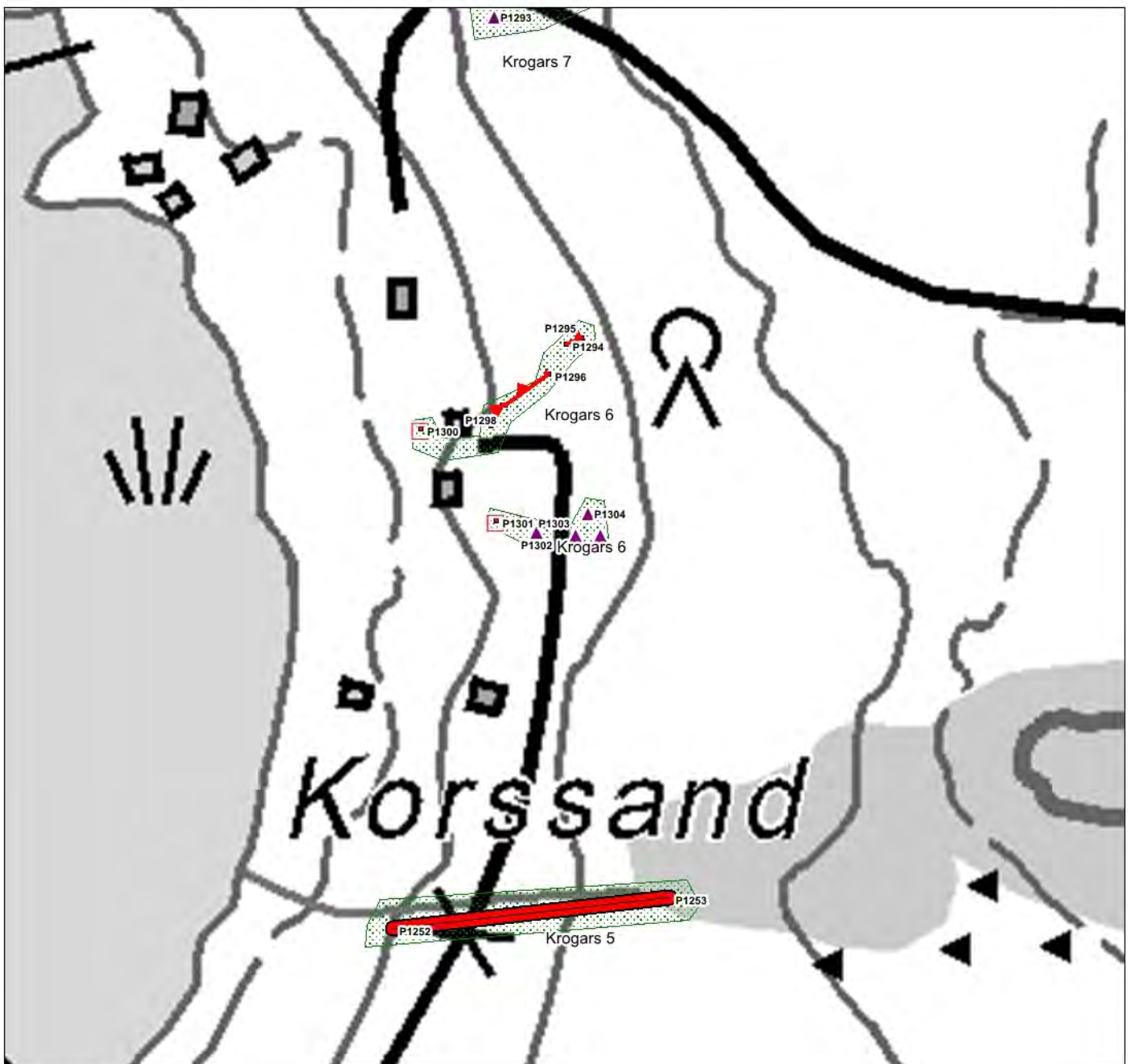
-

Kohde sijaitsee Krogarsin kaava-alueella rannan tuntumassa. Kaksi alakohdetta (a-b), joissa hieman huonosti säilyneitä taisteluasemia ja ampuma-asemia (poteroita). Alakohde b on osittain hieman paremmin näkyvässä, mutta muuten kohde ei ole kovin näyttävä eikä hyvin säilynyt kohde.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohde	havainnot
P1301	6645703	285801	a	ampuma-asema, josta yhdyshauta ylärinteeseen, halkaisija 3 m
P1302	6645700	285814	a	potero, halkaisija 2 m
P1303	6645699	285827	a	potero
P1304	6645706	285831	a	potero
P1305	6645699	285835	a	potero
P1294	6645761	285824	b	ylärinteen suuntaan tehty juoksuhauda?, törmän suuntainen ehkä hävinnyt
P1295	6645763	285829	b	ylärinteen suuntaan tehty juoksuhauda?, törmän suuntainen ehkä hävinnyt
P1296	6645751	285818	b	ampuma-asemia ja taisteluhautaa
P1297	6645741	285804	b	ampuma-asemia ja taisteluhautaa
P1298	6645741	285803	b	ampuma-asemia ja taisteluhautaa
P1299	6645734	285799	b	ampuma-asemia ja taisteluhautaa
P1300	6645733	285776	b	ampuma-asema, yhdyshauta hävinnyt, halkaisija 3 m

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Krogars 6
Aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-aseimia
	juoksuhauta, oja, yhdyshauta
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-aseima)

19 Hanko Krogars 7

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustuksia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-luku)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus</i>	-

<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	p= 6645910, i= 285754, z= 4-15 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-mittaus 2013 (J441)

Alakohteet

kohde	alakohte	pkoo	ikoo
Krogars 7	a	6645877	285827
Krogars 7	b	6645910	285754
Krogars 7	c	6646073	285676
Krogars 7	d	6646174	285749

Inventointi 2013

Valokuvat

AKDG 3609:1

Kohde sijaitsee Krogarsin kaava-alueella rannan tuntumassa. Neljä alakohdetta (a-d), jotka ovat erilaisia kivikkoon ja kiviseen maastoon perustettuja tulasemia ja poteroita. Alakohteessa b saattaa olla tykkiasema, mutta tulkinta ei ole kovin varmallalla pohjalla. Ei erityisen näyttävä tai hyvin säilynyt kohde.

Mittaus	pkoo	ikoo	alakohte	havainnot
P1290	6645879	285830	a	kivikkoon tehty potero, halkaisija 1-2 m
P1291	6645877	285827	a	kivikkoon tehty potero, halkaisija 1-2 m
P1292	6645880	285821	a	kivikkoon tehty potero, halkaisija 1-2 m
P1293	6645869	285800	a	kivikkoon tehty potero, halkaisija 1-2 m
J439	6645970	285733	b	taisteluhaudan eteläpää katoaa
J440	6645924	285730	b	kaivanto/juoksuhauda ja kuoppa, pohjalla betonirakenteita
J441	6645910	285754	b	tykkiasema?, pohjalla betonirakenteita Valokuva
J438	6646073	285676	c	kivillä reunustettu pesäke, halkaisija 6 m, taisteluhautaa
J436	6646174	285749	d	maakivistä tehty valli, pituus 10 m, korkeus 60 cm, täytetty roskilla
J437	6646226	285726	d	kivisen rinteeseen päälle raivattu suorakaiteen muotoinen aitaus, 7 x 4 m

AKDG 3609:1. Krogars 7. Mahdollinen tykkiasema, pohjalla betonirakenteita, koillisesta. Kuvaja: Petro Pesonen.

Peruskarttaote 1:2000, Hanko Krogars 7, aluerajaukset vihreällä rasterilla

	taisteluhauta ja ampuma-asemia
	juoksuhauda, oja, yhdyshauda
	estekaivanto
	pieni kuoppa / potero
	iso kuoppa (korsu, ajoneuvosuoja ym)
	muu kohde (esim. yksittäinen ampuma-asema)

